

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเพื่อวิเคราะห์นโยบายการให้ทุกคนมีโอกาสได้รับการศึกษาฟรี 15 ปี และการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการให้เกิดความเสมอภาคและความเป็นธรรมของรัฐบาลนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาค้นคว้า วิเคราะห์ และสังเคราะห์องค์ความรู้จากเอกสาร และแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับนโยบายทางการศึกษาของรัฐบาล
  - 1.1 ความหมายของนโยบายและความสำคัญของนโยบาย
  - 1.2 ความหมายของนโยบายทางการศึกษา
  - 1.3 แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการนโยบาย
  - 1.4 การจัดทำข้อเสนอทางเลือกนโยบาย
2. แนวคิดเกี่ยวกับการวิเคราะห์นโยบาย
  - 2.1 แนวทางที่ใช้ในการวิเคราะห์นโยบาย
  - 2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการวิเคราะห์เอกสาร
  - 2.3 แหล่งข้อมูลในการวิจัยเอกสาร
3. แนวคิดเกี่ยวกับการวิเคราะห์เอกสารโดยใช้ตารางการวิเคราะห์เนื้อหาและต้องมีการให้เหตุผลแบบอุปนัย(Induction)
4. นโยบายการศึกษาของรัฐบาลที่แถลงต่อรัฐสภา วันที่ 29 ธันวาคม 2551
5. สาระสำคัญของการจัดการศึกษาในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550-2554)
6. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์นโยบายรัฐบาล การจัดการศึกษาฟรี

1. แนวคิดเกี่ยวกับนโยบายทางการศึกษาของรัฐบาล

นโยบายทางการศึกษาของรัฐบาล

นโยบายการศึกษาของพรรคประชาธิปัตย์เมื่อวันที่ 30 ธันวาคม พ.ศ. 2551

“สร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ เชิดชูวิชาชีพครู ส่งคุณภาพทุกระดับ”

พรรคประชาธิปัตย์ มุ่งมั่นที่จะสร้างศตวรรษใหม่ของการศึกษาไทย เพื่อให้สังคมไทยเป็น “สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต” อย่างแท้จริง ด้วยตระหนักดีว่าในโลกแห่งศตวรรษใหม่ ประเทศไทยจะมีศักยภาพในการแข่งขันกับนานาชาติอย่างมีศักดิ์ศรีบนพื้นฐานของการพัฒนาที่มั่นคง ยั่งยืน และพร้อมด้วยคุณภาพได้ โดยนำ การศึกษาสู่ทุกคน เป็นเสมือนการลงทุนเพื่ออนาคตของชาติ เป็นรากฐานของความร่มเย็นเป็นสุขของสังคม อันก่อให้เกิดเป็นพลังสำคัญในการผลักดันประเทศไทยให้ก้าวหน้า และอยู่ได้อย่างมีศักดิ์ศรีบนเวทีประชาคมโลก นโยบายของพรรคประชาธิปัตย์จึงประกอบด้วยสามภูมิของการศึกษา คือ

1. **ภูมิคุ้มกัน** ด้วยการบริหารจัดการศึกษาให้ประชาชนทุกช่วงทุกวัยของชีวิตสามารถต้านทานสิ่งเลวร้าย ซึ่งเป็นพิษภัยรอบด้าน กล้าเผชิญสถานการณ์และแก้ไขปัญหาด้วยวิถีทางที่เป็นธรรม

2. **ภูมิคุ้มครอง** ดำเนินนโยบายคุ้มครองสิทธิและโอกาสในการศึกษาของประชาชนทุกคนทุกพื้นที่ ให้ได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างเท่าเทียมกัน และจะคุ้มครองสวัสดิการและการผดุงศักดิ์ศรีของวิชาชีพครูอย่างเต็มที่

3. **ภูมิคุ้มค่า** ดำเนินนโยบายจัดสรรทรัพยากรและการลงทุนทางการศึกษาให้มีประสิทธิภาพคุ้มค่า โดยเน้นให้ประชาชนทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและประกันคุณภาพทางการศึกษาซึ่งพรรคประชาธิปัตย์ได้กำหนดนโยบายและมาตรการ 13 ด้าน อย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรม ดังนี้

1. นโยบายปฏิรูปการศึกษาอย่างเป็นทางการเป็นเอกภาพและครบวงจร : พันธกิจร่วมกันของทุกคนและทุกฝ่ายพรรคประชาธิปัตย์ถือว่าการปฏิรูปการศึกษาตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เป็นพันธกิจสำคัญในการพัฒนาประเทศสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยต้องดำเนินการให้ทุกฝ่ายมีวิสัยทัศน์และนำไปปฏิบัติอย่างมีเอกภาพและครบวงจรเพื่ออนาคตที่ยั่งยืนของประเทศชาติ พรรคประชาธิปัตย์จึงเร่งระดมสรรพความคิดและทรัพยากร เพื่อเปิดศตวรรษใหม่ให้การศึกษาไทยด้วยแนวทางหลักที่เต็มรูปแบบและสัมพันธ์เชื่อมโยงอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมกับนโยบายด้านอื่นๆของพรรค ดังนี้

1.1 ช่วยเหลือการปฏิบัติงานของสำนักงานปฏิรูปการศึกษาอย่างเต็มรูปแบบสนับสนุนการปฏิบัติงานของสำนักงานปฏิรูปการศึกษาอย่างเต็มที่ ทั้งการจัดสรรงบประมาณและการประสานงาน เพื่อช่วยวางรากฐานและดำเนินกิจการตามภารกิจให้ลุล่วงและเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

1.2 เอกภาพในเชิงนโยบายมีความยืดหยุ่นหลากหลายในทางปฏิบัติกำหนดนโยบายปฏิรูปการศึกษาที่เป็นเอกภาพ โดยการประสานความเข้าใจและวิสัยทัศน์ของทุกหน่วยงานและบุคลากรที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการในทิศทางเดียวกัน รวมทั้งเปิดโอกาสให้ทุกฝ่าย มีแนวปฏิบัติที่ยืดหยุ่นหลากหลายสามารถปรับเปลี่ยนวิธีดำเนินการได้ตามความเหมาะสม

1.3 ผนวกรวมองค์ประกอบเรื่องการเมืองการมีส่วนร่วม เพื่อบรรลุเป้าหมายปฏิรูปการศึกษาดำเนินการรณรงค์อย่างต่อเนื่องให้ทุกฝ่ายเข้าใจถึงบทบาทและความสำคัญของการมีส่วนร่วมเพื่อผลสัมฤทธิ์ในการปฏิรูปการศึกษา

2. นโยบายกระบวนการเรียนรู้ให้ผลเรียนมีส่วนร่วมไว้ใจของการปฏิรูปการศึกษาระบบและกระบวนการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ประกอบด้วยรูปแบบและหลักสูตรที่หลากหลาย ให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการช่วยให้ผู้เรียนค้นพบศักยภาพของตนเองและพัฒนาได้เต็มศักยภาพโดยให้ความสำคัญกับการเรียนรู้คุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์โดยกำหนดมาตรการ ดังนี้

2.1 ดำเนินการให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม ช่วยค้นพบศักยภาพของแต่ละบุคคลดำเนินการให้ทุกฝ่ายที่มีส่วนร่วม ไม่ว่าจะเป็นครู ผู้เรียน ผู้บริหารสถานศึกษา ตลอดจนบุคลากรทางการศึกษาต่างๆ ใหม่มีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการ วิธีการและทักษะการเรียนรู้ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถค้นพบศักยภาพของแต่ละบุคคล

2.2 ให้ชีวิตจริงเป็นบทเรียนที่มีคุณค่า ช่วยผู้เรียนใฝ่รู้ใฝ่ศึกษาส่งเสริมให้ชีวิตจริงเป็นองค์ประกอบสำคัญของบทเรียนที่มีคุณค่า สอดคล้องกับการดำรงชีวิตในครอบครัวชุมชน และท้องถิ่น อันจะก่อประโยชน์ให้ผู้เรียนมีความใฝ่รู้และใฝ่ศึกษาตลอดไป

2.3 ค้นคว้าหาความรู้ด้วย ส ข จ ปุ ลิ และหลักการศึกษา 4 ประการส่งเสริมให้ผู้เรียน ค้นคว้า และแสวงหาความรู้ด้วยหลักของ ส (ฟัง) จ (คิด) ปุ (ถาม-ค้นคว้า) ลิ (เขียน) และหลักของการศึกษา 4 ประการ คือ พุทธศึกษา จริยศึกษา พลศึกษา และหัตถศึกษา

2.4 จัดตั้งศูนย์ภูมิปัญญาไทยในทุกภูมิภาค นำความภูมิใจของชาติคืนสู่สังคมไทย จัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ภูมิปัญญาไทยในภูมิภาค เป็นแหล่งการเรียนรู้ที่มีคุณค่าและเป็นมรดกทางวัฒนธรรมเพื่ออนุรักษ์ภูมิปัญญาไทยไม่ให้สูญหายไปกับกระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคม

2.5 ร่วมมือทุกฝ่าย กระจายแหล่งการเรียนรู้ รักรักษาภูมิปัญญาและเอกลักษณ์ไทย ประสานความร่วมมือกับทุกหน่วยในสังคมไทย ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนในการ จัดตั้งแหล่งส่งเสริม การเรียนหลากหลาย อาทิ อุทยานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี พิพิธภัณฑ์ และลานกีฬาต่างๆ ให้กระจายทั่วประเทศอย่างเหมาะสม ตลอดจนจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาจิตใจ ระเบียบวินัย และจริยธรรมอันดีแบบอย่างไทย เพื่อรักษาแห่งภูมิปัญญาและเอกลักษณ์ของ สังคมไทยให้อยู่คู่เด็กและเยาวชนไทยสืบไป68

3. นโยบายพัฒนาและแลครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา หลักชัยและอนาคต ของบ้านเมืองวิชาชีพอครูเป็น ส่วนสำคัญยิ่งในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของชาติเป็นกำลังในการ แข่งขันกับนานาชาติดังนั้นการปรับเปลี่ยนและพัฒนาวิชาชีพอครูเพื่อให้ครูสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ อย่างมีประสิทธิภาพ มีศักดิ์ศรีและได้รับการตอบแทนอย่างเหมาะสม จึงเป็นภารกิจที่สำคัญยิ่ง พรรค ประชาธิปัตย์จะดำเนินการอย่างจริงจัง ด้วยมาตรการที่สัมพันธและเกี่ยวเนื่องกับมาตรการเดิม และนำเสนอมาตรการใหม่ๆ ที่จะประโยชน์ ดังนี้

3.1 กำหนดยุทธศาสตร์เพิ่มแรงจูงใจ นำคนเก่งรุ่นใหม่สู่วิชาชีพอครูปรับระบบการศึกษาให้ สามารถคัดเลือกคนดีคนเก่งที่สุดของแต่ละท้องถิ่น เข้ามาสู่วิชาชีพอครูควบคู่กับการเพิ่มเส้นทางใน การเป็นครู โดยให้บัณฑิตปริญญาตรีจากทุกสาขาวิชาสามารถเป็นครูได้ และกำหนดแรงจูงใจและ มาตรการพิเศษ อาทิ ศึกษาคความเป็นไปได้ของการนับอายุราชการให้ตั้งแต่เริ่มเรียนครู เร่งปลด ภาระหนี้สินทั้งในและนอกระบบลดหย่อนหรือยกเว้นภาษีเงินได้ ให้ค่าตอบแทนพิเศษสำหรับครู บางสาขาที่ขาดแคลน คัดกลไกให้รางวัลครูดีเด่น เป็นต้นเพื่อช่วยยกระดับครูให้มีสถานภาพทาง เศรษฐกิจและสังคมที่ดีขึ้น และดึงดูดคนรุ่นใหม่ที่มีความสามารถให้ประกอบวิชาชีพ อื่นอย่างมี ศักดิ์ศรีได้ตลอดไป

3.2 กำหนดแผนพัฒนาวิชาชีพอครูในลักษณะโครงการแห่งชาติดำเนินการกำหนดแผนการ พัฒนาวิชาชีพอครูในลักษณะของโครงการแห่งชาติโดยจัดตั้ง คณะกรรมการสร้างและพัฒนาครู อันจะนำ มาสู่ความก้าวหน้าและมั่นคงในอาชีพครู

3.3 ยกกระตบเงินเดือนและสิทธิประโยชน์ตอบแทนให้สูงขึ้นสมศักดิ์ศรีวิชาชีพอครูออก กฎหมายว่าด้วยเงินเดือน ค่าตอบแทน สวัสดิการ และสิทธิประโยชน์ โดยให้มีบัญชีเงินเดือนที่ เป็นการเฉพาะและเงินเดือนที่เหมาะสม ในระดับที่สามารถจะดำรงชีพได้อย่างสมศักดิ์ศรีเพื่อกู้ ทรัพย์ในวิชาชีพอครูให้กลับคืนมาโดยเร็วที่สุดรวมทั้งผลักดันการจัดตั้งกองทุนพัฒนาและส่งเสริม ครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา จัดตั้งศูนย์ส่งเสริม ยกย่องและให้รางวัล

3.4 ผลักดันองค์กรวิชาชีพ ครูอิสระ เพื่อเป็นเข็มทิศชี้หน้า การศึกษาที่ทรงประสิทธิภาพ เร่งผลกันเพื่อสร้างองค์กรกลางของครูที่มีความเป็นอิสระ อาทิ สภาครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อเป็นพลังชี้หน้าทางการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ

3.5 ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนา นวัตกรรมใหม่จัดตั้งศูนย์มัลติมีเดียแห่งชาติ เพื่อส่งเสริม การวิจัย รวมทั้งพัฒนานวัตกรรมใหม่ๆ ที่จะช่วยสรรค์สร้างการศึกษาของชาติให้ก้าวหน้า

3.6 เร่งผลิตครูสาขาขาดแคลน โดยเฉพาะครูสำหรับผู้พิการและความสามารถพิเศษเร่ง ผลิตครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาในสาขาวิชาที่ขาดแคลน โดยเฉพาะครูสำหรับ บุคลากรเฉพาะกลุ่ม เช่น ผู้พิการและความสามารถพิเศษ อย่างเร่งด่วน

3.7 ส่งเสริมให้ครูมีโอกาสนำเสนอ เพื่อทำการวิจัยกำหนดหลักเกณฑ์และมาตรการ ให้ครูทุกมีผลการสอนดูแลศิษย์ หยุดดำเนินการสอนเพื่อทำการวิจัยหลังการทำงานครบรอบ 7 ปี

4. นโยบายปรับปรุงบทบาทภาครัฐ และวิธีการจัดสรรงบประมาณ : กระจายสู่ความสำเร็จ ปรับ บทบาทภาครัฐ พร้อมจัดสรรงบประมาณแก่สถานศึกษาให้ทั่วถึงอย่างเหมาะสม เพื่อรองรับ กับมาตรการพัฒนาการศึกษา ดังนี้

4.1 ปรับบทบาทรัฐจากผู้ดำเนินการสู่ผู้อำนวยความสะดวกให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม 69 ปรับบทบาทภาครัฐสู่ระบบอำนวยความสะดวกและส่งเสริมสนับสนุนสถาบันและองค์กรต่างๆ ให้ มีส่วนร่วมจัดการศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม ทั่วถึง และมีประสิทธิภาพ

4.2 จัดสรรงบประมาณสถานศึกษารัฐรูปแบบใหม่ปรับปรุงวิธีการจัดสรรงบประมาณ แก่สถานศึกษาของรัฐในรูปงบประมาณแบบรายได้รวมทั้งงบประมาณสนับสนุนโครงการเดิมที่มีอยู่ แล้วโดยจะจัดสรรในรูปแบบเงินอุดหนุนทั่วไปในสัดส่วนที่มากขึ้น

4.3 สนับสนุนงบประมาณสำหรับโครงการพิเศษอย่างเพียงพอและเหมาะสม งบประมาณสำหรับโครงการพิเศษที่เป็นความคิดริเริ่มตามนโยบาย ซึ่งมีเหตุผลและความ จำเป็น พิเศษ จักต้องได้รับการสนับสนุน อย่างเพียงพอ อาทิ โครงการปฏิรูปการศึกษา โครงการ การศึกษาพิเศษและผู้ด้อยโอกาส โครงการพื้นที่ยากจน โครงการมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ โครงการวิทยาศาสตร์ในโรงเรียน โครงการผลิตครูวิทยาศาสตร์โครงการปฏิรูปเทคโนโลยี สารสนเทศเพื่อการศึกษา เป็นต้น

4.4 เพิ่มงบประมาณเพื่อพัฒนาการศึกษาจากร้อยละ 5 เป็นร้อยละ 6 ในปี 2551 เพิ่งเงินงบประมาณการศึกษาจากร้อยละ 5 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติเป็นอย่างน้อยร้อยละ 6 ในปีงบประมาณ 2551 และจัดสรรงบประมาณเพิ่มโดยเฉลี่ยอย่างน้อยร้อยละ 5 ต่อปี

โดยงบประมาณที่จัดสรรเพิ่มส่วนหนึ่งจะนำไปเป็นเงินทุนประเดิมของภาครัฐในกองทุนการศึกษาใหม่ ที่มีความสำคัญ เช่น กองทุนพัฒนาครูคุณภาพและบุคลากรทางการศึกษา

5. นโยบายขยายโอกาสทางการศึกษา : เพื่อความเป็นธรรมในสังคมการขยายโอกาสทางการศึกษาให้ทั่วถึงทุกกลุ่มเป้าหมายเพื่อให้เกิดความเท่าเทียมกันในสังคม พรรคประชาธิปัตย์จะผลักดันให้ทุกวิถีทาง เพื่อสร้างสะพานแห่งการศึกษาที่เชื่อมโยงทุกช่องว่างในสังคมให้แคบลงและเป็นหนึ่งเดียวกันในที่สุด ด้วยมาตรการที่เป็นรูปธรรมและทำได้จริง ดังต่อไปนี้

5.1 ปรับวิธีคัดเลือกเข้าศึกษาในทุกระดับ ด้วยหลักการแห่งความเท่าเทียมปรับปรุงวิธีการคัดเลือกการเข้าศึกษาในทุกระดับโดยให้ประชาชนทุกคนมีสิทธิและโอกาสในการได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกัน

5.2 เพิ่มอัตราการเรียนรัฐสู่ประชาชนทุกกลุ่มอย่างเร่งด่วนเร่งรัด ในกระบวนการเพิ่มอัตราการเรียนรัฐ โดยให้ความสำคัญกับการขยายโอกาสและบริการทางการศึกษาทั้งในระบบโรงเรียน นอกโรงเรียนและตามอัธยาศัย ให้เข้าถึงประชากรทุกกลุ่ม โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มผู้ด้อยโอกาส กลุ่มผู้พิการ และกลุ่มผู้ใช้แรงงานทุกสถานประกอบการ

5.3 กำหนดเขตการศึกษาพิเศษและจัดโครงการพิเศษ ช่วยนักเรียนทั่วประเทศ สนับสนุน งบประมาณเป็นกรณีพิเศษในเขตพื้นที่ยากจนและทุรกันดารรวมทั้งสานต่อโครงการพิเศษช่วยเหลือ เด็กกำพร้าที่ขาดแคลน อาทิ โครงการอาหารกลางวันและโครงการอาหารเสริม ที่ริเริ่มโดยนายชวน หลีกภัย เพื่อนเรียนทุกคนจะมีพลังกายและพลังใจในการศึกษาเล่าเรียนต่อไป แม้ว่าจะอยู่ห่างไกลและทุรกันดาร

5.4 จัดตั้งโครงการเรียนรัฐในชุมชน เพื่อการมีส่วนร่วมทางการศึกษาของทุกคนส่งการ จัดตั้งโครงการเรียนรัฐชุมชน เพื่อสนับสนุนการมีส่วนร่วมของชุมชนในเรื่องของการศึกษาผู้ใหญ่และการเรียนรัฐของชุมชน

5.5 แก้ปัญหาการเข้าเรียนผิดกลุ่มอายุอย่างเร่งด่วน เร่งแก้ปัญหา การเข้าเรียนผิดกลุ่มอายุของเด็กไทย เนื่องจากยังมีเด็กไทยจำนวนมากเข้าศึกษาในระดับที่ไม่สอดคล้องกับอายุของตนเอง อาจจะเป็นเหตุไม่อาจพัฒนาศักยภาพของตนเองได้อย่างเต็มที่

5.6 จัดตั้งโรงเรียนในกำกับรัฐและบัตรอุดหนุนการศึกษา ทางเลือกใหม่แห่งการศึกษาไทยส่งเสริมสนับสนุนโรงเรียนรูปแบบใหม่ที่เรียกว่า “โรงเรียนในกำกับของรัฐ” ที่จัดตั้งโดยครู พ่อแม่หรือญาติ บุคคล ภายใต้กฎหมายของรัฐ เพื่อเป็นทางเลือกให้ผู้ปกครองมีโอกาสมากขึ้นที่จะเลือก โรงเรียนที่ดีที่สุดให้กับบุตรหลานตลอดจนพิจารณามาตรฐานการสนับสนุนการศึกษา

ทางเลือก เช่น การศึกษาที่บ้านและพิจารณาหลักเกณฑ์และมาตรการสนับสนุนระบบบัตร
อุดหนุนการศึกษา

5.7 โครงการพิเศษเพื่อขยายโอกาสการศึกษาของผู้พิการ ผู้ด้อยโอกาส และผู้มีความ
สามารถพิเศษการศึกษาสำหรับผู้พิการ มีมาตรการ ดังนี้

1. ออกกฎหมายว่าด้วยการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ
2. จัดตั้งคณะอนุกรรมการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการ
3. เร่งรัดการสำรวจข้อมูลคนพิการตั้งแต่แรกเกิด และจำแนกผู้ที่มีความบกพร่อง
บางประเภทที่จำเป็นต้องได้รับบริการการศึกษาพิเศษ
4. เร่งรัดขยายโอกาสและการจัดการศึกษาสำหรับผู้พิการ
5. การจัดการศึกษาสำหรับผู้พิการ จะมีรูปแบบที่หลากหลาย เหมาะสมกับ
ศักยภาพและสภาพความพิการ
6. จัดฝึกอบรมอย่างต่อเนื่องให้แก่ผู้บริหาร ครูการศึกษาพิเศษ บุคลากรทางการ
ศึกษา ผู้ปกครอง
7. จัดทุนการศึกษาและการฝึกอบรมแก่ครูและบุคลากรการศึกษาพิเศษทุกระดับ
เป็นกรณีพิเศษ
8. จัดตั้งศูนย์แห่งชาติ เพื่อผลิตสื่อพัฒนาและบริการสื่อการศึกษาให้เหมาะสม
กับคนพิการ
9. กำหนดมาตรการทางภาษีเพื่อสนับสนุนการศึกษาพิเศษ
10. ประชาสัมพันธ์ให้ทุกฝ่ายมีเจตคติที่ถูกต้อง และเข้ามามีส่วนร่วมในการจัด
การศึกษาพิเศษสำหรับคนพิการ
11. ประสานงานเครือข่ายการให้บริการและความช่วยเหลือ สำหรับผู้พิการ
ระดมสรรพกำลังจัดตั้งกองทุนพิเศษ เพื่อพัฒนาการศึกษาและวิชาชีพสำหรับ คนพิการการศึกษา
สำหรับผู้ด้อยโอกาส มีมาตรการดังนี้
  1. ออกกฎหมายว่าด้วยการจัดการศึกษาสำหรับผู้ด้อยโอกาส
  2. จัดตั้งคณะอนุกรรมการจัดการศึกษาเพื่อผู้ด้อยโอกาส
  3. เร่งรัดขยายโอกาสและจัดบริการการศึกษา สำหรับผู้ด้อยโอกาสทุกระดับ
การศึกษาทุกสถานที่ ทุกเวลา
  4. ระดมสรรพกำลังจัดตั้งกองทุนการศึกษาเพื่อผู้ด้อยโอกาสทุกประเภท

5. จัดสรรงบประมาณเป็นกรณีพิเศษจากงบประมาณปกติตามความเหมาะสมกับภารกิจการศึกษาสำหรับผู้มีความสามารถพิเศษ มีมาตรการดังนี้

1. ออกกฎหมายว่าด้วยการจัดการศึกษา สำหรับผู้มีความสามารถพิเศษ
2. จัดตั้งคณะกรรมการจัดการศึกษา เพื่อผู้มีความสามารถพิเศษ 71
3. จัดสรรงบประมาณสนับสนุนการจัดการศึกษาสำหรับผู้มีความสามารถพิเศษ
4. ประชาสัมพันธ์และให้ความรู้ความเข้าใจแก่พ่อแม่ ผู้ปกครอง สังคม และบุคคล ทุกฝ่าย
5. ส่งเสริมการค้นคว้าวิจัยสร้างองค์ความรู้และพัฒนาหลักสูตรสื่อ และอุปกรณ์ต่าง ๆ
6. ประสานความร่วมมือและสร้างเครือข่ายของผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ในการจัดกิจกรรมเสริมให้ผู้มีความสามารถพิเศษ ตลอดจนการฝึกอบรม พัฒนาครูและบุคลากรที่ดีและรับผิดชอบอย่างต่อเนื่อง
7. กำหนดเป็นนโยบายให้ทุกกลุ่มสถานศึกษาทุกอำเภอและทุกจังหวัด สรรหาผู้มีความสามารถพิเศษและจัดโปรแกรมเสริม เพื่อพัฒนาผู้มีความสามารถพิเศษ ให้รางวัล และส่งเสริมผู้มีความสามารถพิเศษทุกๆด้าน
8. การจัดการศึกษาสำหรับผู้มีความสามารถพิเศษในระดับปฐมวัย และประถมศึกษา เน้นการจัดกิจกรรมให้กับเด็กทุกคน
9. ในระดับมัธยมต้น กิจกรรมและโปรแกรมเสริมยังมีความจำเป็น รวมทั้งจะจัดห้องเรียนพิเศษในสถานศึกษาปกติ
10. ในระดับมัธยมศึกษา ลดกิจกรรมลง แต่เพิ่มการจัดโปรแกรมเสริมและจัดห้องเรียนพิเศษและจัดสถานศึกษาเฉพาะทาง
11. ในระดับอุดมศึกษา จัดโครงการช่วงต่อโดยมีโปรแกรมเฉพาะในสถาบันอุดมศึกษา และสนับสนุนให้ผู้มีความสามารถพิเศษได้มีโอกาสศึกษาต่อระดับสูงขึ้นไปถึงระดับปริญญาเอก และมีโอกาสได้ทำวิจัยต่อเนื่อง
12. ให้การสนับสนุนทรัพยากรและบุคลากรสื่ออุปกรณ์และความช่วยเหลือที่จำเป็นต่างๆ ให้อำเภอต่างๆ จัดห้องเรียนพิเศษในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น 1 ห้องเรียน และห้องเรียนพิเศษในระดับมัธยมปลายทุกจังหวัดตามความพร้อมและความเหมาะสม

13. การจัดการศึกษาสำหรับผู้มีความสามารถพิเศษนี้ ต้องเชื่อมโยงกับการศึกษาทุกระดับ

6. นโยบายปรับปรุงและพัฒนาการศึกษา : สู่อสภาพแวดล้อมทางการศึกษาที่ดีดำเนินการให้สถานศึกษาปรับปรุงใหม่สี่สภาพแวดล้อมที่น่าเรียน มีความพร้อมที่จะให้บริการการศึกษาอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ พรรคประชาธิปัตย์จะเร่งขจัดอุปสรรคที่ขัดขวางการปรับปรุงและพัฒนาสถานศึกษาดังกล่าวให้หมดไปด้วยแนวทางที่เตรียมพร้อมอย่างครอบคลุมรอบด้าน ดังนี้

6.1 ผลการดำเนินโครงการโรงเรียนที่โรงเรียนน้อง เพื่อช่วยสถานศึกษาที่มีปัญหาเร่งดำเนินการสนับสนุนสถานศึกษาที่เข้มแข็งและมีคุณภาพ ให้การช่วยเหลือสถานศึกษาอื่นหรือสถานศึกษาใกล้เคียงตามโครงการ “โรงเรียนพี่โรงเรียนน้อง” ซึ่งไม่ว่าโรงเรียนที่มีปัญหาจะอยู่ ณ ที่แห่งใด ถือเป็นหน้าที่สำคัญที่ทุกฝ่ายต้องเข้าไปช่วยเหลือ เพื่อพัฒนาให้โรงเรียนดังกล่าวมีคุณภาพให้จงได้

6.2 ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาภาครัฐและเอกชนอย่างจริงจังสนับสนุนความร่วมมือระหว่างสถานศึกษา เพื่อพัฒนาให้เป็นสถานที่ส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพของเด็กและเยาวชนทุกคนอย่างแท้จริง

6.3 พิชิตปัญหายาเสพติดให้หมดไปด้วยพลังของคนไทยทั้งชาติ ส่งเสริมให้สถานศึกษาดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ผ่านกระบวนการและสื่อต่างๆ ในการเรียนการสอน ด้วยการให้ความรู้ถึงพิษภัยของยาเสพติดและวิธีป้องกันแก้ไข ควบคู่กับการประสานความร่วมมือจากทุกหน่วยงานในสังคม ให้ตระหนักถึงปัญหาและเข้ามามีส่วนป้องกันและแก้ไขปัญหาร่วมกัน

7. นโยบายการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี และการพัฒนาเด็กเล็ก : รากแก้วของการศึกษาและวิชาชีพที่มั่นคงพรรคประชาธิปัตย์ให้ความสำคัญกับการพัฒนาเด็กเล็กหรือการศึกษาปฐมวัยควบคู่ไปกับการพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีแนวทางพัฒนา ส่งเสริมเด็กและเยาวชนไทยแต่ละระดับอย่างเหมาะสม ดังนี้ การศึกษาปฐมวัย มีมาตรการดังนี้

1. การพัฒนาเด็กที่อายุต่ำกว่า 3 ปี จะใช้หลักการบ้านเป็นฐานในการเลี้ยงดู
2. เด็กอายุ 3-5 ปี จะใช้สถานพัฒนาเด็กรูปแบบต่างๆ ตามความเหมาะสม โดยให้ผู้ดูแลเด็กมีความเป็นมืออาชีพและร่วมมือกับพ่อแม่ ผู้ปกครองและครอบครัว

3. จัดสรรงบประมาณในการพัฒนาเด็กปฐมวัยอย่างเพียงพอ รวมทั้งส่งเสริม และประสานความร่วมมือกับทุกฝ่ายในสังคมและทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

4. ดำเนินการอบรมครูพี่เลี้ยง พ่อแม่ และผู้ปกครอง ให้มีความรู้ในการพัฒนาศักยภาพของเด็กอย่างถูกต้อง
5. การดูแลเด็กแรกเกิดจนถึงอายุ 3 ปี จะเพิ่มจำนวนให้เป็นร้อยละ 60 ร้อยละ 80 และร้อยละ 100 ในที่สุด
6. ให้บริการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย อายุ 3-5 ปี โดยจะเพิ่มจำนวนให้ได้รับการศึกษาอย่างน้อยร้อยละ 90 ภายใน 5 ปี และจะเพิ่มจำนวนเป็นปีละ 200,000 คน เป็นอย่างน้อย
7. เชื่อมโยงระบบการพัฒนาเด็กปฐมวัยจากบ้านไปศูนย์พัฒนาเด็กปฐมวัยและโรงเรียนหรือระบบการส่งต่อที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ
8. นำกระบวนการทัศน์ใหม่ของการศึกษาปฐมวัย มาใช้เป็นหลักในการเรียน
9. ดำเนินการให้เด็กปฐมวัย เมื่อจบการศึกษาระดับนี้ จะมีความพร้อมในการใช้ภาษาเป็นสื่อ
10. เร่งดำเนินการตรวจหาเด็กที่มีความบกพร่องทางการรับสัมผัส หรือทางการเคลื่อนไหวหรือทางสติปัญญา เพื่อให้ได้รับการแก้ไขและให้การช่วยเหลืออย่างถูกต้อง ตั้งแต่วินิจฉัย การศึกษาระดับประถมศึกษา มีมาตรการดังนี้
  1. รณรงค์ให้ปฐมวัยเข้ารับการศึกษาในระดับประถมศึกษาอย่างครบถ้วน
  2. ลดขนาดชั้นเรียนของโรงเรียนประถมศึกษาลงเหลือไม่เกิน 35 คนต่อชั้นเรียน
  3. ประกันโอกาสให้ผู้ที่มีความบกพร่องหรือผู้พิการ ผู้ด้อยโอกาส ผู้มีความสามารถพิเศษได้รับการศึกษาที่สอดคล้องกับศักยภาพ
  4. ดำเนินการให้สถานศึกษามีเกณฑ์มาตรฐานในการวัดพัฒนาการของเด็กในแต่ละปี
  5. ส่งเสริม และพัฒนาทักษะของครู โดยการเสริมสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้อุทิศทุกชนิด
  6. เร่งดำเนิน โครงการ “ครูอาสา” โดยระดมความช่วยเหลือจากนักศึกษาและประชาชนที่มีความรู้ทั่วประเทศ
  7. จัดโครงการเฉพาะกิจเพื่อจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาให้กับเด็กในท้องถิ่นยากจน เสี่ยงภัย และทุรกันดารโดยเฉพาะ
  8. จัดตั้งศูนย์อบรมสำหรับครูประถมศึกษา

การศึกษาระดับมัธยมศึกษาและวิชาชีพ มีมาตรการดังนี้

1. กำหนดเป้าหมายการเพิ่มอัตราการเข้าเรียนของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ให้อยู่ในระดับ ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 95 และมีเป้าหมายรับเด็กในกลุ่มอายุนีให้เข้าเรียนทั้งหมด
2. กำหนดเป้าหมายการเพิ่มอัตราการเข้าเรียนของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 70
3. ลดขนาดชั้นเรียนให้มีนักเรียนเหลือเพียงไม่เกิน 35 คนต่อห้อง
4. ในระดับมัธยมต้น มุ่งขยายพื้นฐานความรู้ที่เรียนจากระดับประถมศึกษาให้ลึกซึ้งมากขึ้น ส่งเสริมทักษะการใช้ภาษา เริ่มฝึกภาษาต่างประเทศอย่างน้อย 1 ภาษา ตลอดจนเรียนคอมพิวเตอร์เบื้องต้น และฝึกทักษะด้านนี้เพิ่มขึ้น ซึ่งการเรียนรู้ต่าง ๆ เหล่านี้ต้องควบคู่กับการฝึกปฏิบัติ
5. ในระดับมัธยมปลาย พยายามปลูกฝังการค้นคว้าศึกษาด้วยตนเอง การใช้เหตุผล การตัดสินใจการสื่อสาร การทำงานเป็นทีม การมีความรับผิดชอบ
6. ดำเนินการให้ผู้ที่มีความบกพร่องหรือผู้พิการ ผู้ด้อยโอกาส สามารถได้รับการศึกษาทั้งในลักษณะของการเรียนร่วม หรือจัดตั้งโรงเรียนที่มีอุปกรณ์และครูผู้ชำนาญการในแต่ละเขตพื้นที่การศึกษาตามความเหมาะสม สำหรับผู้ที่มีความสามารถพิเศษ จะพิจารณาจัดตั้งโรงเรียนเฉพาะทางที่สอดคล้องกับศักยภาพ
7. ผู้เรียนที่จบชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นจะต้องสามารถเข้าสู่ตลาดแรงงานได้ และเมื่อจบการศึกษาระดับมัธยมจะมีความรู้เพียงพอที่จะเข้าสู่ตลาดแรงงาน ประกอบวิชาชีพอิสระหรือศึกษาต่อในระดับสูงขึ้นไปได้
8. เปิดโอกาสใหม่ๆ ให้นักเรียนที่มีอายุ 14 ปีขึ้นไป ได้มีโอกาสแสวงหาความรู้ และประสบการณ์จริงในสถานประกอบการและบริษัทธุรกิจ
9. ปรับปรุง และเพิ่มห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ภาษาและคอมพิวเตอร์ได้มาตรฐานในทุกโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา ทั้งของรัฐและเอกชนในทุกเขตพื้นที่การศึกษา
10. จัดตั้งศูนย์ฝึกอบรมสำหรับครูมัธยมศึกษา เพื่อฝึกอบรมครูทั้งมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยเน้นการปรับปรุงวิธีการสอนและทักษะการใช้อุปกรณ์การสอนและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เพื่อพัฒนาและส่งเสริมให้ได้ครูที่ดีที่สุดตามแผนการพัฒนา

วิชาชีพครูซึ่งจะดำเนินการในลักษณะของโครงการแห่งชาติ ซึ่งทุกฝ่ายจะมีส่วนร่วมและเกี่ยวข้องกับครูและบุคลากรทางการศึกษาทุกระดับมาตรการโดยรวมสำหรับการศึกษาพื้นฐาน 12 ปี

1. จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยวิธีการทางนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษาที่หลากหลาย
2. มุ่งขยายโอกาสให้ระดับการเรียนรู้ของคนไทยโดยเฉลี่ยทั่วประเทศสูงขึ้นถึงระดับ 7 ปี 9 ปี และ 12 ปี ตามลำดับโดยเร็ว
3. จัดให้มรดกของสังคมไทยเป็นแกนของการเรียนรู้
4. สนับสนุน การจัดการศึกษาให้พระปริยัติตามแผนกธรรม-บาลี และแผนกสามัญศึกษา

8. นโยบายการอุดมศึกษา : ความหวังและที่พึงของสังคมไทย

ปรับโครงสร้างและปฏิรูปการบริหารระบบอุดมศึกษาให้มีประสิทธิภาพ มีเอกภาพในเชิงนโยบายมีอิสระในการบริหารและเป็นเลิศทางวิชาการ รัฐบาลซึ่งมีพรรคประชาธิปไตยเป็นแกนนำ ได้มีมติให้ปฏิรูปอุดมศึกษาและกำหนดมาตรการสำคัญให้มหาวิทยาลัยของรัฐออกนอกระบบราชการในรูปแบบของมหาวิทยาลัยในกำกับ พรรคประชาธิปไตยจะดำเนินการปฏิรูปและปรับปรุงการอุดมศึกษาเพื่อให้เป็น “ที่พึ่งทางปัญญาของแผ่นดิน” อย่างแท้จริง โดยกำหนดเป็นนโยบายและมาตรการต่าง ๆ ดังนี้

8.1 เพิ่มอัตราส่วนนักศึกษา กระจายสถาบันอุดมศึกษาสู่ท้องถิ่นให้ทั่วถึงทุกวิถีทางเพื่อเพิ่มอัตราส่วนนักศึกษาระดับอุดมศึกษาต่อประชากรอายุ 18-24 ปี จากร้อยละ 20 เป็นร้อยละ 25 ร่วมกับการกระจายสถาบันอุดมศึกษาไปยังท้องถิ่นอย่างทั่วถึงเพื่อรองรับผู้จบการศึกษาขั้นพื้นฐานทั่วประเทศ

8.2 ผลักดันอุดมศึกษาไทยให้มีอิสระเปี่ยมประสิทธิภาพได้มาตรฐานสากล สนับสนุนให้มหาวิทยาลัยของรัฐออกนอกระบบราชการซึ่งอยู่ในรูปของมหาวิทยาลัยในกำกับ พร้อมแผนรองรับให้เหมาะสมกับแต่ละสถาบัน อันจะทำให้มหาวิทยาลัยมีอิสระและความคล่องตัวในการบริหารทางวิชาการ

8.3 อุดมศึกษารัฐและเอกชน ต้องเปิดกว้างสู่สังคม สนองต่อปัญหาแท้จริงมากขึ้นสถาบันอุดมศึกษาทั้งของรัฐและเอกชน จะต้องเปิดกว้างสู่สังคมและตอบสนองต่อปัญหาที่แท้จริงมากขึ้นมีความหลากหลายและยืดหยุ่น ปรับตัวได้รวดเร็วต่อการเปลี่ยนแปลงเชื่อมโยงกับโลกของงานเชื่อมโยงกับการศึกษาในระดับต่ำกว่าอุดมศึกษามากขึ้น

8.4 พัฒนาอุดมศึกษาไทยรุดหน้า แข่งขันทางการศึกษาในเชิงคุณภาพ สนับสนุนให้สถาบันอุดมศึกษาแข่งขันในเชิงคุณภาพพร้อมกันให้ความร่วมมือระหว่างกันในด้านวิชาการและอื่นๆ ทั้งในและนอกประเทศ มีความโปร่งใส มีการประกันคุณภาพและมาตรฐาน การศึกษาและได้รับการตรวจสอบจากทุกฝ่ายมากขึ้น อันจะพัฒนาให้การอุดมศึกษาไทยรุดหน้า อย่างรวดเร็ว

8.5 สถาบันอุดมศึกษา ต้องเป็นแหล่งความรู้และผลิตปัญญาชนที่ดีมุ่ง พัฒนาสถาบันอุดมศึกษา ให้เป็นแหล่งความรู้อันทันสมัย เป็นศูนย์รวมของผู้ทรงปัญญาของประเทศผลดี ปัญญาชนที่มีความรู้รอบและรอบรู้ คิดก้าวหน้า ใฝ่เรียนรู้อุ รักสันติ เป็นพลเมืองดี ของชาติและสมบูรณ์ด้วยจิตสำนึกที่ดีต่อสังคม ตลอดจนสนับสนุนความเป็นอิสระของ สถาบันอุดมศึกษา

8.6 ปฏิรูปการเรียนการสอนเพื่อการศึกษาตลอดชีวิต จัดสรรทรัพยากรให้ เชื้อต่อการปฏิรูปดำเนินการปฏิรูปหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนที่ยืดหยุ่นหลากหลาย สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน และทันกับความก้าวหน้าทางโลกวิชาการ โดยมีการกำหนด คุณลักษณะ ที่พึงประสงค์ของบัณฑิตเป็นนโยบายของสถาบันอุดมศึกษา พร้อมทั้งปรับระบบใน การจัดสรรทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการอุดมศึกษา

8.7 พัฒนาปฏิรูปเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ควบคู่พัฒนานักวิจัยทุกสาขา เร่งพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการอุดมศึกษา ด้วยการจัดตั้งหน่วยงานกลางส่งเสริมและประสานงาน วิจัยพัฒนาและใช้เทคโนโลยี ควบคู่กับการเร่งสร้างเครือข่ายการวิจัยควบคู่กับการพัฒนานักวิจัย ในทุกสาขา

8.8 สร้างเครือข่ายหลักสูตรอุดมศึกษาเชื่อมโยงทั้งในและนอกประเทศ ดำ เนินการสร้างเครือข่ายทางอุดมศึกษา ให้เชื่อมโยงระหว่างหลักสูตรอุดมศึกษาด้วยกันทั้งในและ ต่างประเทศ โดยยึดหลักการบริหารจัดการทรัพยากรร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ พร้อมกับ ส่งเสริมสถาบันอุดมศึกษาให้มีความเชี่ยวชาญสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นภูมิภาคและ ประเทศชาติ

8.9 แก้ปัญหาขาดแคลนอาจารย์ ด้วยมาตรการที่เร่งด่วนและเป็นรูปธรรม แก้ไขปัญหาการขาดแคลนอาจารย์อุดมศึกษา ทั้งปัญหาเฉพาะหน้าด้วยการจ้างผู้ที่มี ความสามารถพิเศษจากภาคเอกชน ส่งเสริมโครงการสมองไหลกลับอย่างเป็นรูปธรรมและปัญหา ในระยะยาวด้วยการส่งเสริมให้สถานอุดมศึกษาร่วมมือกันผลิตบัณฑิตและอาจารย์วิจัยที่ เชี่ยวชาญและมีคุณภาพ ตลอดจนเพิ่มทุนการศึกษาต่อทั้งในและต่างประเทศ

9. นโยบายสนับสนุนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี : ทางรอดของแผ่นดิน

9.1 วางรากฐานวิทยาศาสตร์ให้เข้มแข็ง แข่งขันได้กับนานาประเทศ

ส่งเสริมการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ เพื่อให้เด็กไทยมีความสามารถทางวิชาการที่เข้มแข็งทัดเทียมประเทศอื่นเป็นพื้นฐานสำหรับการพัฒนาอุตสาหกรรมและเทคโนโลยีของประเทศ ตลอดจนปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาศาสตร์และเทคโนโลยีทุกระดับการศึกษา

9.2 เร่งผลิตบุคลากร พัฒนาวิทยาศาสตร์ด้วยมาตรการที่เป็นรูปธรรมเร่งผลิตบุคลากรด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีกำหนดมาตรการที่เป็นรูปธรรมในการ ส่งเสริมความร่วมมือด้านเทคโนโลยีระหว่างองค์กรรัฐและเอกชน รวมทั้งการวิจัยพัฒนากับองค์กรธุรกิจและสถานศึกษาทุกระดับ

9.3 ปลุกฝังพฤติกรรมทางวิทยาศาสตร์พัฒนาทัศนคติและพฤติกรรมเด็ก เยาวชนร่วมปลุกฝังทัศนคติและกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ที่เรียกว่า “พฤติกรรมทางวิทยาศาสตร์” อันจะทำให้ผู้เรียนรักธรรมชาติ สร้างและผลิตงานใหม่ๆ เป็นผู้บริโภคที่มีเหตุผลรู้คุณค่าแท้ คุณค่าเทียมของสิ่งต่างๆ

9.4 ผลิต ครูที่มีความสามารถ ช่วยชาติพัฒนาวิทยาศาสตร์ส่งเสริมการผลิตพัฒนาครูใหม่ ครูประจำการ อาจารย์วิทยาศาสตร์ทุกระดับการศึกษาให้มีความรู้ ทัศนคติวิธีสอนวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ด้วยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์สามารถจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ที่ให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติจริงควบคู่กับออกมาตรการพิเศษในการส่งเสริมจูงใจให้คนเก่งทางวิทยาศาสตร์ คนดี และคนสอนเก่ง เป็นครูและอาจารย์สอนวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ในทุกระดับการศึกษา

9.5 ส่งเสริมการเรียนการสอนด้านวิทยาศาสตร์ ด้วยสื่ออุปกรณ์ที่ล้ำสมัยได้มาตรฐานและราคาเหมาะสมเร่งผลิต และเผยแพร่สื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอนวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ ที่มีคุณภาพได้มาตรฐานในราคาที่เหมาะสม เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้จากกรปฏิบัติจริง

9.6 จัดตั้งโรงเรียนวิทยาศาสตร์ส่งเสริม การจัดตั้งโรงเรียนวิทยาศาสตร์ที่ได้มาตรฐานสูง

9.7 จัดทำแผนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ ให้สามารถพึ่งตนเองได้ ดำเนิน การจัดทำแผนพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติเพื่อกำหนดยุทธศาสตร์ในการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของไทยอย่างต่อเนื่อง

10. นโยบายพัฒนาอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมอาชีพ : ความมั่นคงของชีวิตปฏิรูปการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมหรือฝึกปฏิบัติจริงควบคู่ไปกับระบบการศึกษา เพื่อพัฒนาความสามารถใหม่ ๆ ให้เกิดขึ้นในตัวบุคคล พรรคประชาธิปัตย์มุ่งมั่นที่จะพัฒนาเยาวชนไทยและแรงงานให้มีทักษะอาชีพตามมาตรฐานสากล เพื่อการแข่งขันในตลาดโลก โดยจะดำเนินการตามมาตรการต่าง ๆ ดังนี้

10.1 ออก พ.ร.บ. อาชีวศึกษา และการฝึกอบรมอาชีพเร่งรัดการออกพระราชบัญญัติการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพ

10.2 ปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรให้ทันสมัย การศึกษาระดับอาชีวศึกษากับการฝึกอบรมตอบสนองความต้องการทุกฝ่ายปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรการศึกษาระดับอาชีวศึกษากับการฝึกอบรม โดยเน้นความรู้และมีทักษะที่เป็นหลักสูตรแกนกลางให้มีความหลากหลายทันสมัย ยืดหยุ่น และให้เอกชนและชุมชน มีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายและทิศทางในการพัฒนา

10.3 แบ่งการอาชีวศึกษาเป็นสองสาย เทียบโอนได้อย่างมีศักดิ์ศรีเท่าเทียมกันดำเนินการแบ่งการศึกษาในระดับอาชีวศึกษาเป็นสองสาย คือ สายเทคนิค และอาชีวศึกษาที่เป็นวิทยาอาชีพและทักษะอาชีพ โดยให้สามารถเทียบโอนกันได้ด้วยศักดิ์ศรีเท่าเทียมกัน

10.4 จัดการศึกษาแบบทวิภาคที่ภาครัฐร่วมมือเอกชนร่วมลงทุนกับสถานประกอบการในการกำหนดหลักสูตรและจัดการเรียนการสอนร่วมกัน ซึ่งจะช่วยประหยัดงบประมาณภาครัฐ และผู้เรียนได้ประสบการณ์จริงสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน

10.5 จัดตั้งโครงการสูงงานวิชาชีพ และกองทุนอาชีวศึกษา และการฝึกอบรมอาชีพเร่งจัดตั้งโครงการ “สูงงานวิชาชีพ” เพื่อฝึกอบรมผู้เข้าสู่แรงงานใหม่และจัดให้มีกองทุน อาชีวศึกษา และการฝึกอบรมอาชีพ อันจะเป็นการพัฒนาผู้สอนและเรียนได้คุณภาพอย่างที่พึงประสงค์

10.6 เพิ่มทักษะแรงงานและประสานความร่วมมือกับต่างประเทศสนับสนุนให้สถานประกอบการจัดโครงการเพิ่มทุนความรู้และทักษะใหม่ๆ ให้บุคลากรและแรงงานของตน พร้อมกับประสานความร่วมมือกับต่างประเทศ เพื่อสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ เงินทุน และเทคโนโลยีซึ่งจะทำให้องค์ความรู้ด้านการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมให้ทันโลก ทันสมัยอยู่เสมอ

10.7 แก้ปัญหาหาแรงงานและการว่างงาน ด้วยโครงการและมาตรการพิเศษต่างๆ จัดทำโครงการขนาดใหญ่ที่เป็นเครือข่ายความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชนและสถาบันการศึกษารวมทั้งมาตรการพิเศษในการแก้ไขปัญหาการว่างงานและปัญหาแรงงาน

11. นโยบายการสนับสนุนการวิจัย และทักษะการพึ่งตนเองและเพิ่มศักยภาพการแข่งขัน พรรคประชาธิปัตย์ ตระหนักดีว่าการวิจัยและพัฒนา เป็นรากฐานของการสร้างและพัฒนาความรู้ทุกด้านเป็นภูมิปัญญาที่จำเป็นต่อการพัฒนาประเทศ ทั้งในลักษณะของการพึ่งตนเองและการเพิ่มศักยภาพของการแข่งขัน จึงมีแนวทางเพื่อส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาที่สอดคล้องกับนโยบายด้านอื่น ๆ ดังนี้

11.1 สนับสนุนเพิ่มงบประมาณ กำหนดเป็นแผนแห่งชาติ สร้างความรุดหน้าของประเทศเพิ่มงบประมาณด้านการวิจัยและการพัฒนาทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเป็นพิเศษ ควบคู่กับการกำหนดนโยบายและวาระแห่งชาติที่จะพัฒนาการวิจัย โดยเฉพาะด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี

11.2 ประสานความร่วมมือทางการวิจัยทั้งในและต่างประเทศ ประสานความร่วมมือทางการวิจัยของนักวิจัยและสถาบันที่เกี่ยวข้องทั้งในและนอกประเทศ ส่งเสริมการวิจัย และการพัฒนาที่ยั่งยืน สร้างความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชนให้สอดคล้องกับการพัฒนาประเทศ

11.3 ผนึกกำลังทุกฝ่าย ผลิตรายการวิจัยคุณภาพสูงรับใช้สังคมไทย สนับสนุนสถาบันอุดมศึกษาและสถานประกอบการทั้งในและนอกประเทศ ให้ผนึกกำลังกันผลิตรายการวิจัยคุณภาพออกมารับใช้สังคมไทย เพื่อเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาความเจริญทุกด้านของประเทศสืบไป

12. นโยบายส่งเสริมและพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศ และเครือข่ายข้อมูลข่าวสารสนเทศ :หัวใจของสังคมแห่งการเรียนรู้ พรรคประชาธิปัตย์มุ่งพัฒนาการศึกษาไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยมีแนวทางดำเนินการเพื่อความสำเร็จ ดังนี้

12.1 จัดทำแผนแม่บทแห่งสารสนเทศ สายใยแห่งการเรียนรู้ เพื่อคนไทยทุกคนจัดทำแผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศแห่งชาติ และแผนแม่บทเครือข่ายข้อมูลข่าวสารสนเทศแห่งชาติ รวมทั้งแผนแม่บทเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศเพื่อการศึกษา โดยมุ่งหวังให้เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นสายใยแห่งการศึกษาที่นำความรู้สู่เด็กไทยและคนไทยทุกหนแห่ง

12.2 เชื่อมระบบอินเทอร์เน็ตกับแหล่งเรียนรู้ทุกแห่ง นำพลังอำนาจของยุคข้อมูลข่าวสารเข้าไปในสถานศึกษาทุกแห่ง โดยภายในปี พ.ศ. 2550 เครือข่ายการเรียนรู้ทุกเครือข่ายจะมีการเชื่อมโยงระหว่างศูนย์ข้อมูลหน่วยราชการ ศูนย์ข้อมูลเอกชนกับสถานศึกษา และกับโลกภายนอก เพื่อให้ทุกฝ่ายสามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลต่างๆ และใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีสารสนเทศได้ และเป็นเครื่องมือสำคัญในการเรียนรู้และจัดการศึกษา

12.3 ใช้คลื่นความถี่และทรัพยากรสื่อสาร สร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตเร่งรัด การใช้คลื่นความถี่และทรัพยากรสื่อสารทุกประเภท เพื่อประโยชน์ทางการศึกษาให้มีผลในทางปฏิบัติโดยเร็วที่สุด อันจะเป็นการปฏิวัติสังคมไทยเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ที่ทุกคนมีโอกาส เข้าถึง การศึกษาอย่างทั่วถึง มีคุณภาพและเรียนรู้ได้ตลอดชีวิตในที่สุด

13. นโยบายพัฒนาระบบประกันคุณภาพ และมาตรฐานการศึกษา : เพื่อความมั่นใจของทุกคนพัฒนาระบบประกันคุณภาพ และมาตรฐานการศึกษา ที่เที่ยงธรรมและมีประสิทธิภาพ ดังนี้

13.1 สนับสนุนการปฏิบัติงานของสำนักงานตรวจสอบและประเมินคุณภาพ การศึกษาสนับสนุนการปฏิบัติงานของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพให้สามารถทำงานได้อย่างอิสระและมีประสิทธิภาพ รวมทั้งจะระดมผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์มาช่วยปฏิบัติงานอย่างเสียสละ เพื่อกำหนดและพัฒนาวิธีการประเมินคุณภาพการศึกษาที่ได้มาตรฐาน ควบคู่กับการกำกับและตรวจสอบการทำงานของทีมงานที่รับผิดชอบประเมินการศึกษาเพื่อความ โปร่งใส และเที่ยงธรรมในการดำเนินการตามหลักการของการถ่วงดุล ทั้งภายในและภายนอกองค์กร

13.2 เตรียมสถานศึกษาทุกระดับให้พร้อมรับการตรวจสอบดำเนินการสนับสนุน สถานศึกษาทุกระดับให้มีความพร้อมรับการตรวจสอบและประเมินคุณภาพอย่างเข้มข้นทั้งภายใน และภายนอก

13.3 ผลการดำเนินให้ระบบศึกษาไทยเป็น ระบบเป็นที่ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการ ตรวจสอบเร่งดำเนินการในทุกวิถีทางเพื่อให้ระบบการศึกษาไทยเป็นระบบเปิด ที่ทุกฝ่ายในสังคม มีส่วนร่วมในการตรวจสอบ รวมทั้งสนับสนุนส่งเสริมให้ผู้ที่มีความเชี่ยวชาญทางการศึกษาต่างๆ จัดตั้งสถาบันให้คำปรึกษาและฝึกอบรมแก่บุคลากรของสถานศึกษา ตลอดจนผู้มีส่วนร่วมทุกฝ่าย ในการดำเนินการให้สถานศึกษาของตนมีความพร้อมที่จะได้รับการประเมินคุณภาพอย่างเข้มข้น และมีการพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่องและฉับไว เพื่อเป็นพลังสำคัญที่จะสร้างสรรค์การศึกษา ไทยให้ก้าวไกลได้มาตรฐานโลก ในที่สุดรัฐบาลด้านการศึกษาของรัฐบาลนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ที่แถลงต่อรัฐสภา มีดังนี้ ด้านการศึกษา ปฏิรูปการศึกษาทั้งระบบ โดยปฏิรูปโครงสร้างและการ บริหารจัดการ ปรับปรุงกฎหมายให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ และระดมทรัพยากรเพื่อการ ปรับปรุงการบริหารจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานจนถึงระดับอุดมศึกษา พัฒนาครู พัฒนาระบบการคัดเลือกเข้าสู่มหาวิทยาลัย พัฒนาหลักสูตร รวมทั้งปรับหลักสูตรวิชาแกนหลัก รวมถึงวิชาประวัติศาสตร์ ปรับปรุงสื่อการเรียนการสอน พัฒนาทักษะในการคิดวิเคราะห์ ปรับ บบบาททางการศึกษานอกโรงเรียนเป็นสำนักงานการศึกษาตลอดชีวิต และจัดให้มีศูนย์การศึกษา

ตลอดชีวิตเพื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสมในแต่ละพื้นที่ ตลอดจนส่งเสริมการกระจายอำนาจให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อนำไปสู่เป้าหมายคุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นคุณธรรมนำความรู้อย่างแท้จริง ส่งเสริมให้ภาคเอกชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษาทั้งระบบโดยมุ่งเน้นในระดับอาชีวศึกษา และอุดมศึกษา เพื่อให้สนองตอบความต้องการด้านบุคลากรของภาคเศรษฐกิจ พัฒนาครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา เพื่อให้ครูดี ครูเก่ง มีคุณธรรม มีคุณภาพ และมีวิทยฐานะสูงขึ้น ลดภาระงานครูที่ไม่เกี่ยวกับการเรียนการสอนตามโครงการคืนครูให้นักเรียน มีการดูแลคุณภาพชีวิตของครูด้วยการปรับโครงสร้างหนี้ และจัดตั้งกองทุนพัฒนาคุณภาพชีวิตครู ควบคู่ไปกับการลงทุนด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่เน้นการพัฒนาเนื้อหาสาระและบุคลากรให้พร้อมรองรับและใช้ประโยชน์จากระบบสารสนเทศได้อย่างคุ้มค่า จัดให้ทุกคนมีโอกาสได้รับการศึกษาฟรี 15 ปี ตั้งแต่ระดับอนุบาลไปจนถึงมัธยมศึกษาตอนปลาย พร้อมทั้งเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการให้เกิดความเสมอภาค และความเป็นธรรมในโอกาสทางการศึกษาแก่ประชาชนในกลุ่มผู้ด้อยโอกาสทั้งผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ ผู้อยู่ในสภาวะยากลำบาก ผู้บกพร่องทางร่างกายและสติปัญญา และชนต่างวัฒนธรรม รวมทั้งยกระดับการพัฒนาศูนย์เด็กเล็กในชุมชน ยกกระดับคุณภาพมาตรฐานการศึกษาระดับอาชีวศึกษาและอุดมศึกษาไปสู่ความเป็นเลิศ โดยการจัดกลุ่มสถาบันการศึกษาตามศักยภาพ ปรับเงินเดือนค่าตอบแทนของผู้สำเร็จการศึกษาระดับอาชีวศึกษาให้สูงขึ้น โดยภาครัฐเป็นผู้นำและเป็นแบบอย่างของการใช้ทักษะอาชีวศึกษาเป็นเกณฑ์กำหนดค่าตอบแทน และความก้าวหน้าในงาน ควบคู่กับการพัฒนาองค์ความรู้และนวัตกรรมด้วยการเพิ่มขีดความสามารถด้านการวิจัยและพัฒนา ปรับปรุงการบริหารจัดการกองทุนให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา ให้มีการประนอมและใกล้เคียงหนี้ รวมทั้งขยายกองทุนให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา เพื่อขึ้นเพื่อให้ประชาชนมีโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาระดับอาชีวศึกษาและปริญญาตรีเพิ่มขึ้น ส่งเสริมให้เด็ก เยาวชน และประชาชนใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีสารสนเทศเชิงสร้างสรรค์อย่างชาญฉลาด เพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ เร่งรัดการลงทุนด้านการศึกษาและการเรียนรู้อย่างบูรณาการในทุกระดับการศึกษาและในชุมชน โดยใช้พื้นที่และโรงเรียนเป็นฐานในการบูรณาการทุกมิติ และยึดเกณฑ์การประเมินของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาเป็น หลักในยกระดับคุณภาพโรงเรียนที่ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน และส่งเสริมความเป็นเลิศของมหาวิทยาลัยไปสู่การเป็นศูนย์กลางทางการศึกษา และวิจัยพัฒนาในภูมิภาค รวมทั้งเสริมสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตในชุมชนโดยเชื่อมโยงบทบาทสถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา และสถาบันทางศาสนา

จากนโยบายของรัฐบาลดังกล่าว ถ้าวิเคราะห์เข้ามาสู่บทบาทของ กศน. และบทบาทของหน่วยงานสังกัด กศน. ต่างๆ คงจะต้องมีการวิเคราะห์ว่า สิ่งที่กำลังดำเนินการนั้น ตอบสนองต่อนโยบายของรัฐบาลอย่างไรหรือไม่มีสิ่งใดที่ตอบสนองนโยบายอยู่แล้ว ก็ดำเนินการต่อไป สิ่งใดที่ไม่เป็นไปตามนโยบาย แต่มีประโยชน์ต่อประชาชน ก็ต้องช่วยกันพิจารณาว่า ควรดำเนินการอย่างไร แต่สิ่งที่ขัดนโยบายก็ต้องพิจารณาหนักร้อย

นโยบายที่สำคัญประการหนึ่งในข้อ 6 ที่เป็นตัวหนังสือสีแดงเป็นนโยบายประการหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับงานสารสนเทศคือการนำเอาเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชน แต่ถ้าขยายขอบเขตไปถึงประชาชนทั่วไปก็คงจะไม่ผิดอะไร โดยมีแนวทางที่สามารถดำเนินการได้หลายแนวทาง โดยแนวทางหนึ่งที่สามารถดำเนินการได้ทันที คือการสร้างสื่อการเรียนรู้เพื่อเผยแพร่ผ่านทางเครือข่ายอินเทอร์เน็ต (อ่านบทความเรื่อง คลังสื่อ ประกอบ)

ความหมายของนโยบาย

คำว่า นโยบาย(Policy) มีความหมายตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 มาจากคำว่า ป.นย+อุบาย แปลว่า หลักและวิธีปฏิบัติซึ่งถือเป็นแนวดำเนินการ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2535:248) นโยบายคือ สิ่งที่กำหนดขึ้นเพื่อเป็นแนวในการดำเนินงานในอนาคต ซึ่งเป็นแนวทางที่กำหนดไว้ใช้เป็นกรอบในการตัดสินใจ และขยายว่า นโยบายจะสะท้อนให้เห็นถึงวัตถุประสงค์ และทิศทางที่ผู้บริหารและบุคลากรในองการใช้เป็นแนวทางในการตัดสินใจ เมื่อจำเป็น สำหรับนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของนโยบายไว้ ดังนี้

อุทัย บุญประเสริฐ(2527:1) ได้ให้ความหมายนโยบายว่า นโยบาย ได้แก่ข้อความหรือสิ่งที่ได้กำหนดไว้เพื่อใช้เป็นแนวทางการดำเนินงานด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับนโยบายนั้น ซึ่งผู้บริหารหรือผู้ปฏิบัติ จะต้องนำไปใช้เป็นกรอบของแนวคิดในการพิจารณาตัดสินใจ จัดทำแผนจัดทำโครงการ และกำหนดวิธีดำเนินการ

ทวีป ศิริวิศมี(2545, หน้า 1) ให้ความหมายของนโยบาย คือ แนวทางในการปฏิบัติหรือการตัดสินใจเพื่อดำเนินการใดๆ ให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

สุภาพร พิศาลบุตร(2543, หน้า 82) ให้ความหมายของนโยบาย คือ ข้อความทั่วไปหรือสิ่งที่เข้าใจและเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป เป็นแนวทางสำหรับตัดสินใจของผู้บังคับบัญชา หรือแนวทางที่ใช้เป็นแนวในการแก้ปัญหา เพื่อการบรรลุวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่ง

อนันต์ เกตุวงศ์(2543, หน้า 30) ให้ความหมายของนโยบาย คือ แนวทางกว้างๆ เพื่อใช้ในการปฏิบัติที่ก่อให้เกิดผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์

दनัย เทียนพุ่ม (2535:167 อ้างใน มานิตย์ ไซยกิจ) ให้ความหมายของนโยบายว่า “การตัดสินใจต่างๆ ของกลุ่มคนที่เกี่ยวข้องการกระทำที่น่าจะเป็นไปได้บางอย่างในการที่จะได้มาซึ่งเป้าหมายที่ยอมรับแล้ว”

เนเชวิช (Knezevich 1962:223 อ้างใน สมนึก แซ่ฮึง, 2552 หน้า 2) ให้ความหมายว่า นโยบาย คือ ข้อความที่กล่าวไว้กว้างๆ ที่บรรยายถึงจุดหมาย วัตถุประสงค์ หรือจุดประสงค์ที่ต้องการให้บรรลุ มีลักษณะเหมือนหนึ่งเป้าหมายทิศทางที่องค์กรจะมุ่งไป นโยบายเป็นกรอบการตัดสินใจในการดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องที่กำหนดเป็นนโยบายไว้ และเพื่อให้มั่นใจว่าการดำเนินงานบรรลุเป้าหมาย หรือ นโยบายที่กำหนดไว้ยิ่งขึ้นแล้ว อาจจะมีการจัดทำแผนประเภทอื่นๆ ขึ้นมารองรับนโยบายนั้นๆ อีกด้วยก็ได้ เช่น แผนซึ่งกำหนดออกมาในรูปของกฎหมาย หรือ กฎกระทรวง ระเบียบการ ข้อบังคับรวมทั้งแผนงาน โครงการต่างๆ

เดสส์เลอร์ (1999:96 อ้างใน สมนึก แซ่ฮึง, 2552 หน้า 2) ให้ความหมายของนโยบายของนโยบายไว้ว่า เป็นชุดของความที่กำหนดไว้เป็นแนวทางในการดำเนินงานของบริษัท เช่น นโยบายของร้านขายเครื่องประดับบางแห่ง อาจจะถูกกำหนดไว้ว่า “เราจะขายเฉพาะเครื่องเพชรที่นำแพชั่นและคุณภาพชั้นนำเท่านั้น”

สรุปได้ว่า นโยบาย คือ ข้อความที่กำหนดไว้กว้างๆ เพื่อเป็นแนวในการตัดสินใจดำเนินงานของหน่วยงาน ซึ่งมีลักษณะสำคัญ ซึ่งมีลักษณะสำคัญ คือ 1) นโยบายเป็นข้อความที่กำหนดกว้างๆ เป็นนัยโดยทั่วไป ซึ่งอาจจะกำหนดไว้เป็นภาษาพูด หรือภาษาเขียนก็ได้ 2) นโยบายเป็นทิศทางและกรอบแนวคิดให้ฝ่ายบริหารฝ่ายปฏิบัติการในองค์กรใช้เป็นจุดหมายหรือเป้าหมายในการดำเนินงานของหน่วยงาน รวมทั้งเป็นแนวในการตัดสินใจของผู้เกี่ยวข้อง และ 3) นโยบายไม่ใช่วิธีดำเนินงานเป็นกรอบแนวคิดที่ใช้เป็นแนวในการกำหนดแนวปฏิบัติเพื่อการบรรลุจุดหมาย หรือความต้องการที่กำหนดไว้เป็นสำคัญ

1.2 ความหมายของนโยบายทางการศึกษา

นโยบายการศึกษา

หมายถึงแนวบริหาร กำหนดวิธีการระบวงการ การวางแผนและการกำหนดโครงการ เพื่อให้สำเร็จตามความมุ่งหมายในการจัดการศึกษา การกำหนดนโยบายเป็นการวางวิธีการเพื่อให้การได้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้ ซึ่งถือเป็นแนวดำเนินการหลักและวิธีปฏิบัติในการจัดการศึกษา นโยบายการศึกษาของไทย จะปรากฏเป็นแผนหลักในการจัดการศึกษาและอยู่ในประกาศแถลงนโยบายของรัฐบาลแต่ละชุด ได้แก่

1.แผนการศึกษาแห่งชาติ

- 2.แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ
- 3.แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
- 4.ประกาศแถลงนโยบายของรัฐบาล

แผนการศึกษาแห่งชาติ

เป็นแผนแม่บทหลักในการจัดการศึกษา โดยกำหนดความมุ่งหมาย แนวการจัดระบบ การศึกษา และแนวทางหลักการต่างๆ สาระที่ปรากฏในแผนการศึกษาแห่งชาติจะสะท้อนให้เห็นถึงปรัชญาหรืออุดมการณ์สังคม การเปลี่ยนแปลงของสภาวะแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ความเจริญก้าวหน้าในศิลปวิทยาแขนงต่างๆ และการยอมรับหรือริเริ่มอุดมการณ์ ปรัชญา แนวคิดทางการศึกษาในแต่ละยุคสมัย

แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ

เป็นแผนพัฒนาในระยะสั้น โดยมีการวางแผนพัฒนาทุกระยะ 5 ปี ต่างกับแผนการศึกษาแห่งชาติ ซึ่งไม่มีการกำหนดระยะเวลาการใช้แผนไว้อย่างแน่นอน แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ เป็นที่กำหนดนโยบาย มาตรการ และแนวทางการจัดการศึกษา ตลอดจนโครงการต่างๆ ให้สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติในช่วงเวลานั้นๆ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

เป็นแผนพัฒนาที่มีการประกาศใช้ทุกๆ ระยะ 5 ปี แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติจะมีการกล่าวถึงแผนการศึกษาเป็นส่วนหนึ่ง แต่ในระยะแรกยังไม่เป็นระบบนัก การพัฒนาการศึกษาได้มีการวางแผนพัฒนาอย่างเป็นระบบ เป็นครั้งแรกในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (2515-2519)

ประกาศแถลงนโยบายด้านการศึกษาของรัฐบาล

รัฐบาลต้องทำการแถลงนโยบายต่อรัฐสภาเมื่อเข้ารับตำแหน่ง แต่ในบางรัฐบาลอาจไม่ได้แถลงนโยบายด้านการศึกษาใหม่ โดยยึดหลักนโยบายตามแผนการศึกษาชาตินโยบายการศึกษาเป็นนโยบายสาธารณะอย่างหนึ่ง ซึ่งมีความสำคัญทั้งต่อผู้กำหนดนโยบายและต่อประชาชน กล่าวคือ

ประการแรก ความสำคัญต่อผู้กำหนดนโยบาย ส่วนใหญ่ผู้ที่ต้องรับผิดชอบต่อการกำหนดนโยบายบริหารประเทศ ก็คือ รัฐบาล หากรัฐบาลกำหนดนโยบายที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน ทั้งในด้านค่านิยมของสังคมและการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพของประชาชน จะทำให้รัฐบาลได้รับความศรัทธาเชื่อถือจากประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ถ้ารัฐบาลสามารถนำนโยบายไปปฏิบัติให้ประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ (effectiveness) และประสิทธิภาพ (efficiency) จะยิ่งทำให้รัฐบาลได้รับการยอมรับและความนิยมจากประชาชนอย่างกว้างขวาง ผลดังกล่าวจะส่งเสริมให้รัฐบาลมีโอกาสดำรงอำนาจในการบริหารประเทศยาวนานขึ้น โดยอาจได้รับความไว้วางใจจากการเลือกตั้งให้ทำหน้าที่รัฐบาลบริหารประเทศต่อไปอีก ในทางตรงกันข้าม หากรัฐบาลกำหนดนโยบายที่ไม่สอดคล้องกับค่านิยมหรือความต้องการของประชาชน ประชาชนอาจรวมตัวกันคัดค้านเพื่อกดดันให้รัฐบาลเปลี่ยนแปลงนโยบาย หรืออาจมีผลรุนแรงถึงขั้นทำให้รัฐบาลต้องหมดอำนาจไป หรือในบางกรณี ถึงแม้ว่ารัฐบาลจะได้กำหนดนโยบายที่สอดคล้องกับค่านิยมและความต้องการของประชาชน แต่รัฐบาลไม่สามารถจะนำนโยบายไปปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมาย ปรากฏการณ์เช่นนี้จะทำให้ประชาชนเสื่อมศรัทธาต่อการบริหารงานของรัฐบาล และอาจส่งผลให้รัฐบาลหมดโอกาสที่จะบริหารประเทศต่อไป ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่านโยบายสาธารณะมีผลต่อการดำรงอยู่ของรัฐบาลอย่างสำคัญ

ประการที่สอง ความสำคัญต่อประชาชน เนื่องจากนโยบายสาธารณะเป็นผลผลิตทางการเมือง เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน ดังนั้น ประชาชนจึงสามารถแสดงออกซึ่งความต้องการของตน ผ่านกลไกต่าง ๆ ทางการเมือง อาทิเช่น ผ่านพรรคการเมือง ผ่านกลุ่มอิทธิพลและผลประโยชน์ ผ่านระบบราชการ ผ่านนักการเมือง ผ่านฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติ เป็นต้น ความต้องการ (demands) และการสนับสนุน (supports) ของประชาชนจะถูกนำเข้าสู่ระบบการเมือง (political system) ไปเป็นนโยบายสาธารณะ เมื่อนโยบายสาธารณะถูกนำไปปฏิบัติและปรากฏผลลัพธ์ตามเป้าประสงค์ที่พึงปรารถนาจะทำให้ประชาชนได้รับความพอใจ และส่งผลต่อการมีคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชน (feed back) จะทำให้ประชาชนเชื่อมั่นและศรัทธาต่อการบริหารงานของรัฐบาลมากยิ่งขึ้น ในทางตรงกันข้าม หากผลลัพธ์และคุณภาพของการนำนโยบายไปปฏิบัติไม่เป็นไปตามเป้าประสงค์ที่พึงปรารถนาของประชาชน จะส่งผลให้วิถีชีวิตของประชาชนตกต่ำปรากฏการณ์เช่นนี้จะทำให้ประชาชนขาดความเชื่อมั่นและศรัทธาต่อรัฐบาล รัฐบาลจะต้องพยายามปรับเปลี่ยนนโยบายหรือปรับปรุงการนำนโยบายไปปฏิบัติให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพื่อเรียกศรัทธาคืนจากประชาชน มิฉะนั้น ประชาชนอาจไม่ให้การสนับสนุนรัฐบาลอีกต่อไป ความสัมพันธ์ระหว่างระบบการเมืองกับประชาชนจึงเป็นความสัมพันธ์แบบพลวัตร

(dynamic system) ดังนั้น นโยบายสาธารณะ ในฐานะที่เป็นผลผลิตของระบบการเมือง จึงส่งผลอย่างสำคัญต่อวิถีและคุณภาพชีวิตของประชาชน (Easton, 1965)

กล่าวโดยสรุป นโยบายสาธารณะที่ดี หรือนโยบายการศึกษาที่ดี ต้องสอดคล้องกับค่านิยมและความต้องการของประชาชน เมื่อถูกนำไปปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล จะทำให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีอย่างเสมอภาคทั่วหน้า หากนโยบายสาธารณะมีลักษณะในทางตรงกันข้าม จะส่งผลให้ประชาชนได้รับความเดือดร้อน ยากจน ด้อยการศึกษา และคุณภาพชีวิตต่ำอย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่านโยบายสาธารณะหรือนโยบายการศึกษา จะมีความสำคัญกว้างขวางต่อการพัฒนาประเทศดังได้กล่าวแล้ว แต่ความสำเร็จของนโยบายสาธารณะก็ขึ้นอยู่กับปัจจัยสำคัญหลายประการ ได้แก่

ประการแรก การมีเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน นโยบายสาธารณะที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ จะต้องระบุเป้าหมายให้ชัดเจน เพื่อป้องกันมิให้เกิดความคลาดเคลื่อนในการนำนโยบายไปปฏิบัติ นโยบายสาธารณะใดก็ตามที่มีเป้าหมายไม่ชัดเจน มีโอกาสที่จะประสบความล้มเหลวในการนำไปปฏิบัติสูง

ประการที่สอง ต้องมีหน่วยงานรับผิดชอบการนำนโยบายไปปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ กล่าวคือ นโยบายที่สำคัญจะต้องมีหน่วยงานที่มีความรู้ความสามารถเป็นผู้รับผิดชอบโดยตรงและการนำนโยบายไปปฏิบัติจะต้องมีระบบหรือกลไกการควบคุม กำกับ และตรวจสอบอย่างใกล้ชิด เพื่อให้มั่นใจว่าการนำนโยบายไปปฏิบัติจะบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ประการที่สาม ต้องมีงบประมาณสนับสนุนการนำนโยบายไปปฏิบัติอย่างเหมาะสม นโยบายใดที่ไม่มีงบประมาณสนับสนุน นโยบายนั้นจะไม่มีโอกาสปรากฏเป็นจริง จะเป็นได้แต่เพียงการแสดงความตั้งใจหรือการพูดที่ไม่มีการกระทำ กรณีเช่นนี้ ไม่เรียกว่าเป็นนโยบายสาธารณะ เพราะนโยบายสาธารณะในส่วนของรัฐบาลเลือกจะกระทำ ต้องกระทำให้เป็นรูปธรรมและปรากฏเป็นจริง ซึ่งจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อมีงบประมาณสนับสนุนอย่างเหมาะสมเท่านั้น

ประการสุดท้าย ต้องได้รับการสนับสนุนจากประชาชน การที่ประชาชนให้การสนับสนุนนโยบายใด แสดงว่านโยบายนั้นสอดคล้องกับค่านิยมและความต้องการของประชาชน การสนับสนุนจากประชาชนจะเป็นพลังสำคัญในการผลักดันให้การนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมาย

1.3 แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการนโยบาย

นโยบายการศึกษาจัดเป็นนโยบายสาธารณะอย่างหนึ่ง มีนักวิชาการได้ให้คำนิยามหรือความหมายไว้ต่าง ๆ กัน สรุปได้ว่านโยบายสาธารณะหมายถึง โครงการที่รัฐบาลบัญญัติขึ้นเป็นแนวทางสำหรับการปฏิบัติในการจัดสรรคุณค่าต่าง ๆ ให้แก่สังคม สามารถจำแนกลักษณะออกเป็น

2 ประการ คือ 1) นโยบายสาธารณะ คือ แนวทางการปฏิบัติของรัฐบาล และ 2) นโยบายสาธารณะ คือ โครงการสำคัญ ๆ ที่รัฐบาลจะต้องจัดให้มีขึ้นด้วยการกำหนดเป้าหมาย และวิธีปฏิบัติเพื่อให้บรรลุถึงสิ่งที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

นโยบายการศึกษาเป็นนโยบายสาธารณะ ย่อมมีจุดเริ่มต้นและจุดสิ้นสุดเช่นเดียวกับกิจกรรมรูปแบบอื่น ๆ ซึ่งเรียกว่ากระบวนการนโยบายสาธารณะหรือขั้นตอนนโยบาย มีนักวิชาการเป็นจำนวนมากได้เสนอวิธีในการจัดแบ่ง กระบวนการนโยบายสาธารณะหรือขั้นตอนนโยบาย ซึ่งโดยทั่วไป มีขั้นตอนและกิจกรรมคล้ายกัน ในรายงานนี้จะขอเสนอขั้นตอนหลักของกระบวนการนโยบายสาธารณะ 3 ขั้นตอน คือ

- 1.การกำหนดนโยบาย (policy formulation)
- 2.การนำนโยบายไปปฏิบัติ (policy implementation)
- 3.การประเมินผลนโยบาย (policy evaluation)

ในขั้นการกำหนดนโยบายนั้นจะหมายรวมถึงการระบุประเด็นปัญหา การจัดทำข้อเสนอทางเลือกนโยบาย และการตัดสินใจนโยบาย ส่วนในขั้นการนำนโยบายไปปฏิบัติ จะรวมการแปลงนโยบายให้อยู่ในรูปที่วางแผนปฏิบัติได้ การรวบรวมทรัพยากร การวางแผน การจัดองค์กร และการดำเนินงาน ในขั้นการประเมินผลนโยบาย จะหมายรวมถึงการนำผลการประเมินไปใช้ ซึ่งอาจส่งผลไปสู่การยกเลิกหรือปรับเปลี่ยนนโยบายในที่สุด

ปัญหา นโยบาย เป็นกระบวนการทางการเมืองที่ให้ผลลัพธ์ในการแสวงหามาตรการและแนวทางการแก้ไขที่ควรจะเป็น เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน เพื่อให้ประชาชนส่วนใหญ่ที่กำลังเผชิญปัญหาอยู่ได้รับการแก้ไข หรือผ่อนคลายความเดือดร้อนให้น้อยลง ซึ่งเป็นภารกิจที่รัฐบาลต้องทำเพื่อความอยู่รอดทางการเมือง

1.4 การจัดทำข้อเสนอทางเลือกนโยบาย

เมื่อสามารถระบุได้แล้วว่าอะไรคือปัญหา นโยบาย และปัญหา นโยบาย นั้นอยู่ในความรับผิดชอบของสถาบันหรือองค์กรใด ผู้กำหนดนโยบายจะต้องสั่งการให้สถาบันหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องทำการสำรวจสถานการณ์ รวบรวมข้อมูลปัญหา นโยบาย ทั้งหมด พร้อมทั้งจัดทำทางเลือกนโยบายซึ่งอาจจะกำหนดนโยบายขึ้นมาใหม่ หรือการปรับปรุงนโยบายเดิม เพื่อให้ผู้กำหนดนโยบายสามารถตัดสินใจได้ว่าจะใช้ทางเลือกใดเป็นแนวทางในการแก้ปัญหา การจัดทำทางเลือกนโยบาย จะต้องคำนึงถึงคุณลักษณะที่สำคัญ 3 ประการ คือ การมีจินตนาการ การสร้างสรรค์ และนวัตกรรม ทางเลือกนโยบายที่ดีควรเริ่มจากการมีจินตนาการในการแก้ปัญหาสาธารณะ เพื่อให้เกิดสังคมที่ดี และนำไปสู่การสร้างสรรค์ โดยการคิดค้นทางเลือกใหม่ ๆ ให้ปรากฏเป็นจริง

แล้วนำทางเลือกที่สร้างสรรค์ขึ้นใหม่ไปใช้ประโยชน์ โดยทำให้การแก้ไขปัญหาประสบผลสำเร็จ ทั้งนี้จะต้องคำนึงอยู่เสมอว่าทางเลือกนโยบายที่มีลักษณะสร้างสรรค์ ดังกล่าวจะต้องมีความเป็นไปได้ทั้งทางการเมืองและการนำไปปฏิบัติให้ปรากฏเป็นจริง ซึ่งคุณลักษณะของทางเลือกนโยบายที่ดี ควรประกอบด้วย (1) ความครอบคลุมประเด็นปัญหา นโยบาย (2) ความสอดคล้องกับค่านิยมทางสังคม (3) ความชัดเจนและความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ (4) ความสมเหตุสมผล (5) ความสอดคล้องกับทรัพยากรที่จำเป็นต้องใช้ (6) ความสอดคล้องทางการเมือง และ (7) การกำหนดกรอบเวลาที่เหมาะสม ซึ่งคุณสมบัติดังกล่าวจะส่งเสริมให้การพัฒนา นโยบาย และการนำเอานโยบายไปปฏิบัติบรรลุเป้าประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

การตัดสินใจนโยบาย

การกำหนดนโยบายสาธารณะก็คือการตัดสินใจอย่างหนึ่งนั่นเอง เพื่อกำหนดหรือตั้งเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างก็ตาม หรือเพื่อการวางแผนการกระทำต่างๆของรัฐ การกำหนดนโยบายสาธารณะเป็นกระบวนการทางการเมือง เป็นการต่อสู้กันของกลุ่มผู้มีความคิดขัดแย้ง ในบางกรณีเป็นเรื่องของการต่อรองและหาทางประนีประนอมของกลุ่มต่างๆ ส่วนปัจจัยที่มีอิทธิพลในการตัดสินใจเลือกนโยบายที่สำคัญ ได้แก่ ค่านิยม ความสัมพันธ์กับพรรคการเมือง ผลประโยชน์ของเขตการเลือกตั้ง มติมหาชน และผลประโยชน์ของสาธารณชนหากผู้กำหนดนโยบายตัดสินใจถูก จะทำให้การนำนโยบายไปปฏิบัติสามารถแก้ปัญหาได้ บรรลุความสำเร็จตามเป้าประสงค์ ในทางตรงกันข้าม หากทางเลือกในการแก้ปัญหาไม่เหมาะสม ผู้กำหนดนโยบายตัดสินใจผิดพลาด นอกจากจะไม่สามารถนำไปปฏิบัติให้ได้รับผลสำเร็จแล้ว ยังอาจก่อให้เกิดปัญหาทับถมหรือทวีความรุนแรงยิ่งขึ้นไปอีก ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของสถาบันหรือองค์การที่เกี่ยวข้องที่จะต้องทำการวิเคราะห์นโยบายสาธารณะเพื่อหาข้อมูลเพื่อใช้ในการตัดสินใจนโยบาย เพื่อเป็นหลักประกันว่าเมื่อนำนโยบายไปปฏิบัติแล้วจะประสบความสำเร็จตามเป้าประสงค์

กล่าวโดยสรุปการกำหนดนโยบายสาธารณะ จะประสบผลสำเร็จมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับความเป็นไปได้ทางการเมือง และความเป็นไปได้ในการนำนโยบายไปปฏิบัติ อนึ่งการผลักดันการประกาศใช้นโยบายก็เป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับกลยุทธ์การต่อรองและการประนีประนอมระหว่างกลุ่มการเมือง เพื่อให้มั่นใจว่าข้อเสนอโยบายจะได้รับเสียงสนับสนุนอย่างพอเพียงในการประกาศใช้เป็นกฎหมายหรือมติคณะรัฐมนตรี หรือกฎระเบียบต่างๆแล้วแต่กรณี

2.1 แนวทางเกี่ยวกับการวิเคราะห์นโยบาย

การศึกษานโยบายโดยการวิเคราะห์ สิ่งจำเป็นในการวิเคราะห์นโยบาย คือ

1. นโยบายต้องอาศัยข่าวสาร 3 ระดับ ได้แก่

1.1 Facts ข้อเท็จจริง คือ การพิจารณาจากเหตุการณ์/สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในสังคม ดูว่าปัญหาเกิดขึ้นกับใคร เช่น ในชุมชนเมืองต้องมีปัญหาขยะจำนวนมาก ปัญหาโสเภณีเด็ก ผู้ทำหน้าที่วิเคราะห์นโยบายจะต้องทำความเข้าใจปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมและปัญหาเหล่านั้นต้องถูกนำไปแก้ไขโดยการกำหนดนโยบายสาธารณะขึ้นมา

1.2 Values ค่านิยม เป็นการพิจารณาเชื่อมโยงกับข้อเท็จจริงที่ปรากฏว่าปัญหานั้นเกิดจากค่านิยม ความเชื่อ รสนิยม วัฒนธรรมใด เช่น ปัญหาขยะในชุมชนเกิดจากค่านิยมของคนในชุมชนเมืองที่รักความสะดวกสบายจึงเลือกใช้โฟมและถุงพลาสติกที่สุดท้ายก่อให้เกิดขยะจำนวนมาก หรือปัญหาโสเภณีเด็กเกิดจากค่านิยมของเด็กวัยรุ่นที่ชอบความสะดวกสบาย ชอบใช้ของฟุ่มเฟือย ราคาแพง

1.3 Actions การปฏิบัติ จากข้อเท็จจริงและค่านิยมนำไปสู่การปฏิบัติคือการแก้ไขปัญหาเหล่านั้น จากปัญหาขยะในชุมชนการปฏิบัติเพื่อแก้ไขปัญหาคือ รณรงค์ให้ประชาชนหิ้วถุงผ้าไปจ่ายตลาด นำปิ่นโตไปซื้ออาหาร รวมทั้งมาตรการอื่น ๆ เพื่อให้ขยะและถุงพลาสติกลดน้อยลงค่านิยม ความชอบ ความเชื่อบางเรื่องขนบธรรมเนียมประเพณีบางอย่างมีผลโดยตรงต่อความสำเร็จหรือล้มเหลวในการดำเนินงาน ดังนั้นการปฏิบัติใด ๆ ที่ขัดแย้งกับค่านิยมความเชื่อของชาวบ้านโอกาสที่จะประสบความสำเร็จย่อมมีน้อยลง ดังนั้น ข้อมูลที่เป็นค่านิยมจะมองข้ามไปไม่ได้ข่าวสารทั้งสามประเภทอาศัยวิธีการวิเคราะห์หลายวิธี ได้แก่

2.1 การพยากรณ์หรือการคาดคะเนแนวโน้มหรือเหตุการณ์ในอนาคต อาจใช้ความรู้ด้านประวัติศาสตร์ คณิตศาสตร์ ความน่าจะเป็น เข้าไปพยากรณ์

2.2 การพรรณนาหรือการอธิบายสิ่งที่ปรากฏ การพยากรณ์และการพรรณนาจะนำไปใช้ในการวิเคราะห์ข้อเท็จจริงว่าจากเหตุการณ์ที่ปรากฏขณะนี้เกิดเหตุการณ์อะไร เช่น ปัญหาการระบาดของไข้หวัดนก ปัญหาเยาวชนติดสารเสพติด ก็อธิบายว่าปัญหานั้นเป็นอย่างไรพร้อมกันนั้นก็พยากรณ์ว่าถ้าหากการระบาดยังอยู่ในลักษณะเช่นนี้โดยปราศจากการแก้ไขจะนำไปสู่เหตุการณ์ร้ายแรงอย่างไร

2.3 การประเมิน นำไปใช้วิเคราะห์ข้อมูลข่าวสารที่เป็นค่านิยม เช่น ประเมินทัศนคติ ประเมินค่านิยมของประชาชนว่ามีความรู้ความเข้าใจในเรื่องนั้น ๆ อย่างไร

2.4 การเสนอแนะ ใช้วิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นการปฏิบัติ นั่นคือเป็นการเสนอแนะแนวทางในการปฏิบัติ เช่น พบสภาพความเป็นจริงประชาชนในชนบทห่างไกลมีปัญหาสุขภาพ

อนามัย เกิดจากธรรมเนียมปฏิบัติที่มีมาตั้งแต่ไหนแต่ไรเรื่องการรักษาโรคเมื่อเจ็บป่วยแทนที่จะป้องกันไม่ให้เกิดโรค เมื่อประชาชนมีค่านิยมเช่นนี้ควรเสนอแนะแนวทางการปฏิบัติ เช่น แนวทางปฏิรูประบบสุขภาพ แนวทางสร้างหลักประกันด้านสุขภาพ เป็นต้น ข้อเสนอแนะเหล่านี้ได้มาจากข่าวสารที่เป็นข้อเท็จจริงและค่านิยมนั่นเอง

3. การวิเคราะห์ข่าวสารทั้งสามประเภทต้องใช้เหตุผลเพื่อแปรสภาพสำหรับนำไปใช้ประโยชน์ในการกำหนดนโยบาย ข้อเท็จจริง ค่านิยม และการปฏิบัติจะถูกแปรสภาพออกมาเป็นข้อโต้แย้งของนโยบาย (Policy Argument) ข้อโต้แย้งนโยบายคือ ข้อมูลที่นำไปสู่ความมีเหตุมีผลเกี่ยวกับนโยบาย) เป็นข้อมูลที่นำไปใช้ประกอบในการกำหนดนโยบายหนึ่ง ๆ ประกอบด้วยข้อมูลสำคัญ 6 ประเภท ได้แก่

3.1 ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับนโยบาย (Policy Relevant Information: I) เป็นข้อมูลที่ทั้งข้อเท็จจริงและค่านิยมที่เป็นจุดเริ่มต้นของปัญหา เป็นจุดเริ่มต้นที่จะนำไปสู่การสร้างเหตุผลในการกำหนดนโยบาย หรืออาจเป็นข้อเท็จจริงและค่านิยมที่บรรยายปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับประชาชน เช่น ปัญหาเกษตรกรมีรายได้น้อย ไม่มีที่ดินทำกิน คุณภาพชีวิตไม่ดี ก็ต้องดูว่าการที่เกษตรกรมีปัญหาเหล่านี้เป็นผลมาจากอะไร การขาดที่ดินทำกินต้องเช่าที่ดินคนอื่นทำได้เท่าไรก็ต้องเอาไปจ่ายค่าเช่าขาดแรงจูงใจในการบำรุงรักษาที่ดินเพราะไม่ใช่ของตัวเอง และนำไปสู่การบุกรุกป่าสงวนเพื่อหาที่ดินทำกิน นี่คือนโยบายที่จำเป็นที่จะนำไปสู่การกำหนดนโยบายออกมาเพื่อแก้ปัญหา

3.2 Policy Claim: C ข้ออ้างนโยบาย เป็นทั้งข้อเท็จจริงและค่านิยมและอาจจะรวมถึงการปฏิบัติด้วยที่เป็นข้อมูลข่าวสารเพื่อเป็นข้อสรุปที่ชัดเจนช่วยให้เห็นความสำคัญในการกำหนดนโยบายนั้น ๆ ออกมา เช่น ปัญหาเกษตรกรไม่มีที่ดินทำกิน ต้องรวบรวมตัวเลขออกมาให้ชัดเจนว่ามีเกษตรกรกี่แสนครอบครัวที่ไม่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง หรือเมื่อพูดถึงปัญหาการจราจรติดขัด Policy Claim เป็นผลสรุปจากการวิจัยว่าในหนึ่งชั่วโมงมีรถยนต์ผ่านถนนเส้นนี้กี่คัน วินาทีละกี่คันเพื่อระบุถึงความหนาแน่นของถนนสายนี้ประกอบในการสร้างทางยกระดับ

3.3 Warrant: W ข้อมูลที่เป็นหลักประกัน ได้มาจากการประเมินค่านิยม ความเชื่อเป็นข้อมูลที่ไปสนับสนุน Policy Relevant Information ให้มีความน่าเชื่อถือมากขึ้น

3.4 Backing: B ข้อสนับสนุน เห็นได้ว่าทั้ง C, W, B ล้วนแล้วแต่เป็นข้อมูลที่ได้จากข้อเท็จจริง ค่านิยม เพื่อสนับสนุนการนำเสนอเสนอนโยบายนั้น ๆ ทั้งสิ้น ข้อสนับสนุนเป็นข้อมูลที่จะไปสนับสนุนให้ Warrant มีความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น

3.5 Qualifier: Q ข้อตรวจสอบ เป็นข้อมูลที่ไปยืนยันว่านโยบายที่นำเสนอมีความ

น่าเชื่อถือ มีความเป็นไปได้ว่าลงมือปฏิบัติแล้วจะประสบความสำเร็จและเกิดประโยชน์ต่อประชาชน ข้อมูลที่เป็นข้อตรวจสอบมักผ่านการวิเคราะห์มาจากผู้เชี่ยวชาญ นักวิชาการ ที่ปรึกษา เพื่อให้ผู้อนุมัตินโยบายเกิดความเชื่อมั่นว่าหากอนุมัติไปแล้วจะไม่เกิดการสูญเปล่า ตั้งแต่ข้อ 3.1 – 3.5 จึงเป็นข้อมูลในเชิงบวกทั้งสิ้น โดยหลักการไม่ควรนำเสนอในทางบวกเท่านั้นควรเสนอข้อมูลในทางลบด้วย อาจเป็นปัญหาอุปสรรคข้อขัดข้องที่อาจเกิดขึ้นจากการกำหนดหรือดำเนินนโยบายนั้น ๆ

3.6 Rebuttal: R ข้อโต้แย้ง อาจเป็นข้อเท็จจริงหรือค่านิยมของประชาชนที่นำไปสู่การคัดค้านนโยบายนั้น เช่น ประชาชนโต้แย้งว่าประตุระบายนำมาสร้างตรงนี้ได้ไม่ได้เพราะเป็นกลาง น่าควรไปสร้างที่ต้นน้ำมากกว่า ดังนั้นผู้กำหนดนโยบายควรหาทางแก้ไขข้อโต้แย้งนี้ด้วย สรุป ข้อเท็จจริง ค่านิยม การปฏิบัติจะถูกนำมาวิเคราะห์ด้วยวิธีการพยากรณ์ พรรณนา ประเมิน และเสนอแนะเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่เรียกว่า Policy Argument ทั้ง 6 ประเภท

สรุป (Policy Argument) ทั้ง 6 ประเภทคือข้อมูลรายละเอียดต่าง ๆ ที่นำเสนอเพื่อสะท้อนภาพให้เห็นถึงความจำเป็น ความสำคัญ ที่มา เจตนารมณ์ ความเดือดร้อนของประชาชน มีข้อมูลและสถิติแสดงให้เห็นอย่างชัดเจน รวมทั้งผลเสีย ข้อโต้แย้ง และแนวทางการแก้ไขปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นได้

4. มุ่งผลิต/แปรสภาพข่าวสารนโยบาย เป็นการวิเคราะห์ลึกกลงไปอีกกว่า Policy Relevant Information ได้แก่

4.1 Policy Problems ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหา นโยบาย

4.2 Policy Alternatives / Policy Futures ข้อมูลเกี่ยวกับทางเลือกนโยบายหรืออนาคตนโยบาย

4.3 Policy Action ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินนโยบาย

4.4 Policy Outcomes ข้อมูลเกี่ยวกับผลลัพธ์นโยบาย

4.5 Policy Performance ข้อมูลเกี่ยวกับระดับความสำเร็จของนโยบาย

จุมพล หนิมพานิช (2549, หน้า 51) ได้เสนอแนวทางที่ใช้ในการวิเคราะห์นโยบายที่สำคัญไว้ดังนี้

1 แนวทางกระบวนการ (The Process Approach) เป็นแนวทางที่ใช้ระบุขั้นตอนต่างๆ ในการระบุนโยบาย โดยขั้นตอนแรกจะเป็นขั้นตระหนักถึงปัญหาทางสังคม ขั้นตอนการกำหนดนโยบาย ขั้นตอนของการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ หลังจากนั้นจะเป็นขั้นของการประเมินผลนโยบาย

2 แนวทางเนื้อหา (The Substantive Approach) เป็นการศึกษาเฉพาะเนื้อหาของนโยบายด้านใดด้านหนึ่งเพียงด้านเดียวให้เชี่ยวชาญทางด้านเนื้อหาในด้านนั้นที่มีความจำเป็นในการช่วยให้เข้าใจและเป็นการช่วยในการตีความการค้นพบเชิงประจักษ์

3 แนวทางตรง-ปฏิฐานนิยม (The Logical-Positive Approach) บางครั้งเรียกว่า “แนวทางพฤติกรรม” (The Behavioral Approach) หรือบางที่เรียกว่า “แนวทางวิทยาศาสตร์” (The Scientific Approach) โดยใช้วิธีพิจารณาหลักการทั่วไป ไปสู่เรื่องเฉพาะ

4 แนวทางเศรษฐมิติ (The Econometric Approach) บางที่เรียกแนวทางสาธารณะ (Public Choice approach) หรือแนวทางเศรษฐศาสตร์การเมือง (The Political Economy Approach) มีรากฐานที่มาจากตั้งอยู่บนทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์การเมือง ที่มองธรรมชาติมนุษย์ว่าเป็นพวกที่มีเหตุผล เป็นพวกที่ใฝ่รับการจูงใจจากการได้รับผลประโยชน์ส่วนตัว โดยมีสมมุติฐานว่าบุคคลติดตามแสวงหาสิ่งทีพวกตนรักพวกตนชอบและที่มีความสำคัญต่อพวกตนมากกว่าการคำนึงผลที่ตามมาของส่วนรวม

5 แนวทางปรากฏการณ์วิทยา (หลังปฏิฐานนิยม) (The Phenomenological (Postpositivist) Approach) เป็นแนวทางที่ใช้ความรู้สึกที่บังเกิดขึ้นในใจที่เกิดจากประสบการณ์ในแง่ของวิธีการตามแนวคิดนี้ นักวิเคราะห์จะต้องปฏิบัติต่อปรากฏการณ์ทางสังคมและปรากฏการณ์เป็นเหตุการณ์หนึ่งเดียวด้วยการใช้วิธีคุณภาพ แนวทางนี้โดยทั่วไปมีความเหมาะสมกับการศึกษากรณีศึกษา หรือเฉพาะกรณี

6 แนวทางการมีส่วนร่วม (The Participatory Approach) ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ได้มาซึ่งการเก็บรวบรวมข่าวสารข้อมูล เพื่อว่าผู้กำหนดนโยบายจะได้รับข้อเสนอแนะตลอดจนการตัดสินใจที่ดี

7 แนวทางเชิงปทัสสถาน (The Normative or Prescriptive Approach) เป็นการมุ่งนำเสนอมาตรการ หรือเป้าหมายที่พึงปรารถนาหรือที่ดีกว่า ซึ่งแนวปฏิบัติการใช้แนวทางนี้ ผู้ใช้ต้องมีทักษะในการทำให้คนอื่นมีความมั่นใจในสถานภาพหรือในตำแหน่งทางการเมืองของตน

8 แนวทางอุดมการณ์ (Ideological Approach) หรือแนวทางวิสัยทัศน์ มีอยู่

2 แบบ แบบแรก “วิสัยทัศน์แบบมีข้อจำกัด” ลักษณะของวิสัยทัศน์แบบนี้คือมองภาพของมนุษย์ว่ามีลักษณะที่เห็นแก่ตัวเอง มีข้อจำกัดทางคุณธรรม ผลก็คือทำให้ปทัสสถานของนโยบายมีลักษณะอนุรักษนิยม และวิสัยทัศน์แบบที่สอง มองภาพมนุษย์ในแง่ของอารมณ์ความรู้สึกที่เข้าใจที่สามารถก่อให้เกิดประโยชน์ทางสังคมภายใต้การมองมนุษย์ในลักษณะนี้ มนุษย์สามารถรู้ถึง

ความต้องการของคนอื่นว่ามีความสำคัญกว่าความต้องการของตน ทรรศนะเกี่ยวกับมนุษย์ดังกล่าวเป็นทรรศนะแบบเสรีนิยมที่มองมนุษย์แบบไม่มีข้อจำกัด

9 แนวทางประวัติศาสตร์ (The Historical Approach) หมายถึง ถ้ามีการใช้แนวทาง นี้ในการวิเคราะห์นโยบายใดนโยบายหนึ่งที่ผ่านมาก ก็จะต้องมีการตรวจสอบนโยบายนั้นๆ ย้อนหลังไปหลายปี ทั้งนี้เพื่อดูแบบแผนในกระบวนการนโยบาย ซึ่งแบบแผนดังกล่าวอาจจะไม่ได้มีการตระหนัก ทั้งนี้เนื่องมาจากกรอบการวิเคราะห์ที่ใช้เวลาช่วงสั้น

2.2. แนวคิดเกี่ยวกับการวิเคราะห์เอกสาร

ความหมายการวิจัยเอกสาร

การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) ความหมาย เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ และวิเคราะห์เนื้อหาสาระในเอกสาร เช่น การวิจัยเชิงประวัติศาสตร์ก็คือว่าเป็นการวิจัยเอกสารด้วยเช่นกัน

การวิจัยเอกสาร ความหมาย เป็นการวิจัยที่ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร รายงาน แล้วเสนอผลในเชิงวิเคราะห์ นิยมใช้กันมากในสถาบันการศึกษา เพื่อเขียนวิทยานิพนธ์หรือเขียนรายงานที่จำเป็นต้องอาศัยเอกสารประเภทต่าง ๆ ในการอ้างอิง รวมทั้งใช้เมื่อต้องการรู้ผลเร็วในกรณีที่เกิดเหตุการณ์ผ่านไปแล้ว หรือกรณีที่ผู้วิจัยไม่มีทุนพอ และอยู่ไกลจากแหล่งข้อมูลในพื้นที่จริงได้ยาก

2.3 แหล่งข้อมูลการวิจัยเอกสาร

แหล่งข้อมูลการวิจัยเอกสารมี 2 แหล่งคือ

ใช้ข้อมูลทุติยภูมิจากเอกสาร รายงาน หรือหนังสือซึ่งได้ตีพิมพ์ไว้แล้ว เช่น วารสาร บทความ และสิ่งตีพิมพ์อื่น ๆ เป็นต้น

วิธีการนำเสนอการวิจัยเอกสาร

1. ศึกษาค้นคว้าข้อมูลทุติยภูมิ วางกรอบแนวคิด โดยการกำหนดกรอบข้อมูลให้สอดคล้องตรงประเด็นกับเป้าหมายของการวิจัย
2. วิเคราะห์ข้อมูล โดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา ซึ่งต้องใช้ความละเอียดรอบคอบ
3. สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

ข้อสังเกต

ความแตกต่างระหว่างการตรวจเอกสารและงานวิจัยเอกสาร คือ วัตถุประสงค์ของการตรวจเอกสารเป็นการทบทวนประสบการณ์ในอดีตที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย เพื่อเสริมความคิด ป้องกันความผิดพลาด และลดความซ้ำซ้อนในงานวิจัยที่จะทำส่วนการวิจัยเอกสารเป็นการนำข้อมูลที่มีการเก็บรวบรวมมาทำการวิเคราะห์สังเคราะห์เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่

นโยบายการศึกษาของรัฐบาลที่แถลงต่อรัฐสภา วันที่ 29 ธันวาคม 2551

ผู้ศึกษาค้นคว้าได้ศึกษานโยบายการศึกษาของรัฐบาลที่แถลงต่อรัฐสภา วันที่ 29 ธันวาคม 2551 จำนวน 8 นโยบาย (สำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, 2551) ดังนี้

1. นโยบายเร่งด่วนที่ต้องดำเนินการในปีแรก
2. นโยบายความมั่นคงของรัฐ
3. นโยบายสังคมและคุณภาพชีวิต
4. นโยบายด้านเศรษฐกิจ
5. นโยบายที่ดินทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
6. นโยบายวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การวิจัย และนวัตกรรม
7. นโยบายระหว่างประเทศและเศรษฐกิจระหว่างประเทศ
8. นโยบายการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี

สำหรับการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้นำนโยบายเรื่องที่ 3 ของรัฐบาล คือ นโยบายด้านสังคม และคุณภาพชีวิตซึ่งนโยบายเรียนฟรี 15 ปี อย่างมีคุณภาพเพื่อให้ทุกคนมีโอกาสได้รับการศึกษาฟรี 15 ปี ตั้งแต่ระดับอนุบาลไปจนระดับถึงมัธยมศึกษาตอนปลาย พร้อมทั้งเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการให้ เกิดความเสมอภาค และความเป็นธรรมในโอกาสทางการศึกษา แก่ประชากรในกลุ่มผู้ด้อยโอกาส ทั้งผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ ผู้อยู่ในสภาวะยากลำบาก ผู้บกพร่องทางร่างกายและสติปัญญา และชนต่างวัฒนธรรม รวมทั้งยกระดับการพัฒนาศูนย์เด็กเล็กในชุมชน รัฐบาลนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ แถลงต่อรัฐสภา ด้านการศึกษา มีจำนวน 8 ข้อ ตามรายละเอียด ดังนี้

1. ปฏิรูปการศึกษาทั้งระบบ โดยปฏิรูปโครงสร้างและการบริหารจัดการ ปรับปรุงกฎหมายให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ และระดมทรัพยากรเพื่อการปรับปรุงการบริหารจัดการศึกษา ตั้งแต่ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานจนถึงระดับอุดมศึกษา พัฒนาครู พัฒนาระบบการคัดเลือกเข้าสู่มหาวิทยาลัย พัฒนาหลักสูตร รวมทั้งปรับหลักสูตรวิชาแกนหลักรวมถึงวิชาประวัติศาสตร์ ปรับปรุงสื่อการเรียนการสอน พัฒนาทักษะในการคิดวิเคราะห์ ปรับบทบาทการศึกษานอกโรงเรียนเป็นสำนักงานการศึกษาตลอดชีวิต และจัดให้มีศูนย์การศึกษาตลอดชีวิตเพื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสมในแต่ละพื้นที่ ตลอดจนส่งเสริมการกระจายอำนาจให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อนำไปสู่เป้าหมายคุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นคุณธรรมนำความรู้อย่างแท้จริง

2. ส่งเสริมให้ภาคเอกชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษาทั้งระบบ โดยมุ่งเน้นในระดับอาชีวศึกษา และอุดมศึกษา เพื่อให้สนองตอบความต้องการด้านบุคลากรของภาคเศรษฐกิจ

3. พัฒนาครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา เพื่อให้ได้ครูดี ครูเก่ง มีคุณธรรม มีคุณภาพ และมีวิสัยทัศน์ที่สูงขึ้น ลดภาระงานครูที่ไม่เกี่ยวกับการเรียนการสอนตามโครงการคืนครูให้นักเรียน มีการดูแลคุณภาพชีวิตของครูด้วยการปรับโครงสร้างหนี้และจัดตั้งกองทุนพัฒนาคุณภาพชีวิตครู ควบคู่ไปกับการลงทุนด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่เน้นการพัฒนาเนื้อหาสาระและบุคลากรให้พร้อมรองรับและใช้ประโยชน์จากระบบเทคโนโลยีสารสนเทศได้อย่างคุ้มค่า

4. จัดให้ทุกคนมีโอกาสได้รับการศึกษาฟรี 15 ปี ตั้งแต่ระดับอนุบาลไปจนถึงมัธยมศึกษาตอนปลาย พร้อมทั้งเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการให้เกิดความเสมอภาคและความเป็นธรรมในโอกาสทางการศึกษาแก่ประชากรในกลุ่มผู้ด้อยโอกาสทั้งผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ ผู้อยู่ในสภาวะยากลำบาก ผู้บกพร่องทางร่างกายและสติปัญญา และชนต่างวัฒนธรรม รวมทั้งยกระดับการพัฒนาศูนย์เด็กเล็กในชุมชน

5. ยกระดับคุณภาพมาตรฐานการศึกษาระดับอาชีวศึกษาและอุดมศึกษาไปสู่ความเป็นเลิศ โดยการจัดกลุ่มสถาบันการศึกษาตามศักยภาพ ปรับเงินเดือน ค่าตอบแทนของผู้สำเร็จการศึกษาระดับอาชีวศึกษาให้สูงขึ้น โดยภาครัฐเป็นผู้นำและเป็นแบบอย่างของการใช้ทักษะอาชีวศึกษาเป็นเกณฑ์กำหนดค่าตอบแทนและความก้าวหน้าในงาน ควบคู่กับการพัฒนาองค์ความรู้และนวัตกรรมด้วยการเพิ่มขีดความสามารถด้านการวิจัยและพัฒนา

6. ปรับปรุงระบบการบริหารจัดการกองทุนให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา ให้มีการประνομและใกล้เคียงหนี้ รวมทั้งขยายกองทุนให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาเพิ่มขึ้นเพื่อให้ประชาชนมีโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาระดับอาชีวศึกษาและปริญญาตรีเพิ่มขึ้น

7. ส่งเสริมให้เด็ก เยาวชน และประชาชนใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีสารสนเทศเชิงสร้างสรรค์อย่างชาญฉลาด เพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้

8. เร่งรัดการลงทุนด้านการศึกษาและการเรียนรู้อย่างบูรณาการในทุกระดับการศึกษา และในชุมชน โดยใช้พื้นที่และโรงเรียนเป็นฐานในการบูรณาการทุกมิติ และยึดเกณฑ์การประเมินของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาเป็นหลักในการยกระดับคุณภาพโรงเรียนที่ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน และส่งเสริมความเป็นเลิศของมหาวิทยาลัยไปสู่การเป็นศูนย์กลางทางการศึกษาและวิจัยพัฒนาในภูมิภาค รวมทั้งเสริมสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตในชุมชนโดยเชื่อมโยงบทบาทสถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา และสถาบันทางศาสนานโยบายและแผนงานด้านการศึกษา

สรุปนโยบายสังคมและคุณภาพชีวิตของรัฐบาลที่แถลงต่อรัฐสภา เมื่อวันที่ 29 ธันวาคม 2551 ด้านการศึกษา มีจำนวน 8 ข้อ ซึ่งผู้ศึกษาค้นคว้าได้นำนโยบายข้อที่ 5 คือ ยกระดับคุณภาพมาตรฐานการศึกษาระดับอาชีวศึกษาและอุดมศึกษาไปสู่ความเป็นเลิศ โดยการจัดกลุ่มสถาบันการศึกษาตามศักยภาพ ปรับเงินเดือน ค่าตอบแทนของผู้สำเร็จการศึกษาระดับอาชีวศึกษาให้สูงขึ้น โดยภาครัฐเป็นผู้นำและเป็นแบบอย่างของการใช้ทักษะอาชีวศึกษาเป็นเกณฑ์กำหนดค่าตอบแทนและความก้าวหน้าในงาน ควบคู่กับการพัฒนาองค์ความรู้และนวัตกรรมด้วยการเพิ่มขีดความสามารถด้านการวิจัยและพัฒนา ของกระทรวงศึกษาธิการมาประกอบการวิเคราะห์ เพราะกระทรวงศึกษาธิการจะต้องนำนโยบายทางการศึกษาของรัฐบาลมาปฏิบัติ

สาระสำคัญของการจัดการศึกษาในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10

(พ.ศ.2550-2554)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ.2545 - 2549) ได้ัญเชิญ “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นปรัชญานำทางในการพัฒนาและบริหารประเทศ ควบคู่ไปกับกระบวนการทัศน์การพัฒนาแบบบูรณาการเป็นองค์รวมที่มี “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” ต่อเนื่องจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 โดยให้ ความสำคัญกับการแก้ปัญหาจากวิกฤตเศรษฐกิจให้ลุล่วง และสร้างฐานเศรษฐกิจภายในประเทศให้เข้มแข็งและมีภูมิคุ้มกันต่อกระแสการเปลี่ยนแปลงจากภายนอก ขณะเดียวกันมุ่งการพัฒนาที่สมดุลทั้ง ด้านตัวคน สังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมเพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนและความอยู่ดีมีสุขของคนไทย ผลการพัฒนาประเทศในระยะแผนพัฒนาฯ

ฉบับที่ 8 สรุปได้ว่า ประสบความสำเร็จที่น่าพอใจ เศรษฐกิจของประเทศขยายตัวได้อย่างต่อเนื่อง ในอัตราเฉลี่ยร้อยละ 5.7 ต่อปี เสถียรภาพทาง เศรษฐกิจปรับตัวสู่ความมั่นคง ความยากจนลดลง ขณะเดียวกันระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนดีขึ้นมาก อันเนื่องมาจากการดำเนินการเสริมสร้าง สุขภาพอนามัย การมีหลักประกันสุขภาพที่มีการปรับปรุง ทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ โดย ครอบคลุมคนส่วนใหญ่ของประเทศ และการลดลงของปัญหายาเสพติด แต่เศรษฐกิจไทยยังไม่ เข้มแข็งและอ่อนไหวต่อความผันผวนของปัจจัยภายนอก ขณะที่ยังมีปัญหาด้านคุณภาพการศึกษา ความยากจนและความเหลื่อมล้ำทางรายได้ ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินและความโปร่งใส ในการบริหารจัดการของภาครัฐ ที่ยังต้องให้ความสำคัญในการแก้ไขอย่างต่อเนื่อง

ในระยะของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550 -2554) ประเทศไทยยังคงต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในหลายบริบท ทั้งที่เป็นโอกาสและ ข้อจำกัดต่อการพัฒนาประเทศ จึงต้องมีการเตรียมความพร้อมของคนและระบบให้สามารถปรับตัว พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในอนาคตและแสวงหาประโยชน์อย่างรู้เท่าทันโลกาภิวัตน์และสร้าง ภูมิคุ้มกันให้กับทุกภาคส่วนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์นโยบายรัฐบาล

การศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับการวิเคราะห์นโยบายทางการศึกษาของรัฐบาล ยังมีไม่มากนัก ผู้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองได้พยายามค้นคว้าและรวบรวมเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีดังนี้

เจษฎุภา โภชนะสมบัติ และคณะ. (2546) ได้วิจัยเรื่อง “การวิเคราะห์นโยบายทางการศึกษาของรัฐบาล” พันตำรวจโท ดร.ทักษิณ ชินวัตร ผลวิจัยพบว่า 1) นโยบายทางการศึกษาของรัฐบาล ตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา มีครบทุกด้าน โดยด้านการปฏิรูปโครงสร้างและบริหารจัดการมีมากที่สุด น้อยที่สุด คือ ด้านการปฏิรูปครูและบุคลากรทางการศึกษา 2) นโยบายทางการศึกษาของรัฐบาล ตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาส่วนใหญ่มีความสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ยกเว้น ด้านการปฏิรูปโครงสร้างและการบริหารจัดการ คือ นโยบายข้อที่ 4 จัดให้มีวิทยาลัยชุมชนโดยเฉพาะในจังหวัดที่ขาดแคลนสถาบัน อุดมศึกษา และนโยบายข้อที่ 6 สนับสนุนให้ประเทศเป็นศูนย์กลางการศึกษาในกลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน ไม่มีปรากฏพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และ 3) แผนงานทั้ง 17 แผนงาน 253 โครงการ มีความสอดคล้อง กับนโยบายทางการศึกษาของรัฐบาล และพบว่าแผนงานที่มีโครงการมากที่สุด คือ แผนงานที่ 15 แผนงานจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา มีจำนวน 68 โครงการ คิดเป็น

ร้อยละ 26.33 รองลงมา คือ แผนงานที่ 2 แผนงานพัฒนาคุณภาพการศึกษา มีจำนวน 23 โครงการ คิดเป็นร้อยละ 9.09 และแผนงานที่มีโครงการน้อยที่สุด คือแผนงานที่ 13 แผนงานบริหาร การศึกษา มีจำนวน 1 โครงการ คิดเป็นร้อยละ 0.40

ใกล้รุ่ง รัตนอมตกุล/ รศ.ดร.กรรณิการ์ สัจกุล. 2551 (บทคัดย่อ) การวิเคราะห์นโยบาย ด้านการศึกษาในมณฑลปัตตานี ระหว่าง พ.ศ. 2449 - 2468 ผลการวิจัยพบว่า พบว่านโยบาย ด้านการศึกษาในมณฑลปัตตานีตั้งแต่ พ.ศ. 2449 - 2468 ได้ชี้ให้เห็นว่า ในแต่ละช่วง คือ ช่วงที่ 1 สมัยรัชกาลที่ 5 ระหว่างปี พ.ศ. 2449 - 2453 เป็นช่วงของการปฏิรูปการปกครอง มณฑลปัตตานี ตลอดจนถึงรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ช่วงที่ 2 สมัยรัชกาลที่ 6 ระหว่างปี พ.ศ. 2453 - 2464 เป็นช่วงต้นรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว จนกระทั่งมีการ ประกาศใช้พระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ พ.ศ. 2461 และพระราชบัญญัติประถมศึกษาฉบับแรก และช่วงที่ 3 สมัยรัชกาลที่ 6 ระหว่างปี พ.ศ. 2464 - 2468 เริ่มประกาศใช้พระราชบัญญัติ ประถมศึกษาฉบับแรกจนกระทั่งสิ้นรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ต่างมีการ เกิดขึ้นและเคลื่อนตัวภายใต้บริบททางการเมือง สังคม เศรษฐกิจ การศึกษาและวัฒนธรรมที่ แตกต่างกัน นโยบายแต่ละยุค มักจะเกิดขึ้นภายใต้เงื่อนไขทางการเมืองการปกครอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคที่อิทธิพลของกระแสการล่าอาณานิคมได้กระจายสู่ประเทศไทย ผู้นำประเทศในสมัย นั้นทั้งพระมหากษัตริย์และเสนาบดีคนสำคัญต่างเห็นความจำเป็นของการใช้การศึกษาเป็น เครื่องมือสร้างประเทศและเพื่อคานอำนาจของกระแสการล่าอาณานิคมจากชาติตะวันตก ไม่ เพียงแต่อิทธิพลทางการเมืองการปกครองแล้ว บริบทของสังคม และการศึกษาที่มีส่วนผลักดันให้ เกิดนโยบายการศึกษาในมณฑลปัตตานีด้วย โดยเฉพาะในยุคที่รัฐบาลพยายามจัดการศึกษาเพื่อ ปวงชนให้กับประชาชนในทุกท้องถิ่น เพื่อยกระดับการรู้หนังสือของประชาชน ในฐานะที่มณฑล ปัตตานีมีสภาพทางสังคม ทั้งในด้านเชื้อชาติ ศาสนา ภาษาและวัฒนธรรม แตกต่างจากมณฑล อื่นๆในประเทศ การจัดการศึกษาที่เกิดขึ้นในวัด ย่อมส่งผลกระทบต่อการเกิดนโยบายด้าน การศึกษาด้วย เพราะราษฎรส่วนใหญ่ในมณฑลปัตตานีนับถือศาสนาอิสลาม การจัดการเรียนการ สอนในวัด ย่อมขัดต่อหลักปฏิบัติของชาวมุสลิม สภาพสังคมและวัฒนธรรมของคนในท้องถิ่น ซึ่งใน มุมมองของรัฐไทยเห็นว่า ถึงแม้ชาวมุสลิมมีความแตกต่างทางชาติพันธุ์กับคนไทยพุทธทั้งในด้าน เชื้อชาติ ศาสนา ภาษาและวัฒนธรรม แต่ภาษาไทยคือเครื่องมือสื่อสารที่จะเชื่อมความสัมพันธ์ ระหว่างคนสองกลุ่มได้ เพราะฉะนั้นจึงหวังว่า การจัดการศึกษาจะยกระดับการรู้หนังสือและเพื่อให้ ชาวมลายูสามารถพูดภาษาไทยได้ ในปี พ.ศ. 2461 จึงมีการประกาศพระราชบัญญัติโรงเรียน ราษฎร์ก่อนที่จะประกาศใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา 2464 เนื่องจากพระราชบัญญัติโรงเรียน

ราชบุรีถือว่ามิใช่บทบัญญัติเกี่ยวกับการประถมศึกษาด้วย เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการจัดการศึกษาซึ่งเอกชนเป็นผู้จัดให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน ดังนั้นกระทรวงธรรมการจึงได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ พ.ศ. 2461 เพื่อวางระเบียบการปกครองโรงเรียนราษฎร์ทั่วพระราชอาณาจักร นับว่าเป็นกฎหมายฉบับแรกที่ใช้บังคับเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของเอกชนหรือโรงเรียนราษฎร์ เพราะแต่เดิมมาโรงเรียนบุคคลมักจะดำเนินการสอนหรือจัดการศึกษาตามอำเภอใจ ไม่อยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงาน การดำเนินงานจึงขาดตกบกพร่องพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ ดังกล่าวได้กำหนดความมุ่งหมาย การประกาศใช้พระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ พ.ศ. 2461 เพื่อควบคุมโรงเรียนเอกชน มีสาเหตุมาจากนโยบายการจัดการสร้างความรู้สึกชาตินิยมแก่ประชาชน ซึ่งเป็นพระบรมราโชบายที่เกิดจากแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ในการที่จะปรับปรุงระบบการศึกษาภายในรัชกาลของพระองค์ ดังนั้นพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงมีพระประสงค์ที่ประกาศใช้พระราชบัญญัติจดทะเบียนขึ้น โดยพระราชบัญญัตินี้ได้ออกมาควบคุมโรงเรียนเอกชนทั่วไป ทั้งโรงเรียนจีน และโรงเรียนสอนศาสนาในมณฑลปัตตานีด้วย เมื่อพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ได้ประกาศใช้ มีผลให้โรงเรียนราษฎร์ทุกแห่งต้องไปจดทะเบียน และอยู่ในความควบคุมดูแลของพนักงานเจ้าหน้าที่พร้อมกันนั้นก็จำเป็นต้องปฏิบัติตามระเบียบแบบแผนที่บัญญัติบังคับไว้ในพระราชบัญญัติ เช่นผู้จัดการโรงเรียนจำเป็นต้องจัดสอนนักเรียนให้อ่านเขียน และเข้าใจภาษาไทยได้ โดยคล่องแคล่วพอสมควร และให้ได้ศึกษาหน้าที่ของพลเมืองที่ดี ปลูกความจงรักภักดีต่อสยาม และมีความรู้แห่งภูมิประเทศรวมทั้งพงศาวดาร ตำนานเมือง และภูมิศาสตร์ด้วยเป็นอย่างน้อย บทบัญญัติดังกล่าวทำให้โรงเรียนราษฎร์ บางประเภทที่มุ่งสอนภาษาต่างประเทศอย่างเดียว ไม่สามารถที่จะดำเนินการสอนต่อไปได้ ต่อมาในยุคที่สมัยรัชกาลที่ 6 ระหว่างปี พ.ศ. 2464 - 2468 เริ่มประกาศใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษาฉบับแรกจนกระทั่งสิ้นรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว นั้น มีความต่างออกไปเพราะเป็นช่วงรอยต่อระหว่างประกาศใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษาฉบับแรก ซึ่งแตกต่างจาก 2 ช่วง ที่การจัดการศึกษายังไม่ได้ ออกกฎหมายมาบังคับ ในช่วงนี้จะเห็นปรากฏการณ์ที่นำไปสู่ความขัดแย้ง และจุดพลิกที่ทำให้ราชกรพึงพอใจกับการจัดการศึกษาของรัฐ นอกจากนี้สภาพสังคมในช่วงนี้มีสภาพการตื่นตัว ได้มีเหล่าเสนาบดีหลายท่านประชุมเพื่อกำหนดนโยบายด้านการศึกษา และจากบทเรียนในช่วงที่ผ่านมายังเป็นตัวกำหนดทิศทางในการกำหนดนโยบายในช่วงนี้ด้วย นโยบายที่จัดให้นั้นมี

ความเหมาะสม หรือไม่อย่างไร ถ้าหากว่าเหมาะสมแล้วก็มี การสนับสนุนให้ทำต่อไป หากนโยบายนั้น ๆ ไม่เหมาะสมกับพื้นที่ ก็ต้องเปลี่ยนแปลง ปรับปรุง เพื่อให้สอดคล้อง และเป็นประโยชน์กับพื้นที่นั้น ๆ มากที่สุด จุดเด่นของนโยบายที่ให้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. 2464 คือ การทำให้เด็กได้เข้าสู่ระบบการศึกษา ได้เล่าเรียนมีความรู้ ขยายการศึกษาให้แพร่หลายออกไปเพื่อให้ทันกับความต้องการของบ้านเมืองในการผลิตคนเข้ารับราชการ ทำให้ราษฎรได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกัน นอกจากนี้ยังมีผลต่อการเมืองการปกครองด้วย เนื่องจากรัฐบาลใช้นโยบายที่จัดส่งข้าราชการจากส่วนกลางออกไปปกครอง และจัดให้โรงเรียนสอนภาษาหนังสือไทยภาคกลางอย่างแพร่หลายออกไป ทั้งนี้เพื่อให้พลเมืองเกิดความนิยม และมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน นอกจากนี้ ผลจากการประชุมเสนาบดี ปี พ.ศ. 2466 นั้น ตกลงเปลี่ยนแปลงให้เป็นไปตามหลักรัฐประศาสน์นโยบาย คือ ให้ยกเลิกสิ่งที่ขัดต่อหลักศาสนา หรือประเพณีทุกอย่าง และให้ส่งเสริมสิ่งที่ทำให้ราษฎรเห็นว่า รัฐบาลอุดหนุนศาสนาอิสลาม โดยสั่งห้ามเกณฑ์เด็กหญิงเข้าเรียนร่วมกับเด็กชายชั่วคราว จนกว่าจะมีโรงเรียนสตรีซึ่งสอนโดยครูสตรี โดยเฉพาะก่อน และให้ส่งเสริมการเรียนการสอนตามสุเหร่ามัสยิดตามธรรมเนียมเดิม แต่กำหนดว่าต้องสอนทั้งภาษามลายู และภาษาไทย ทำให้สถานศึกษาในเวลาต่อมาเป็นเสมือนสถานที่ผสมผสานกันของนักเรียนทั้งไทยพุทธ และมุสลิม แม้การดำเนินนโยบายทุกยุคมีการกำหนด และปรับเปลี่ยน นโยบายแต่ละยุคให้มีความเหมาะสม และสอดคล้องกับสภาพพื้นที่ คำนึงถึงความแตกต่าง เคารพในอัตลักษณ์ของกลุ่มคนในสังคมนั้นๆ แต่ในการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติกลับพบปัญหาหลายด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการของเจ้าหน้าที่รัฐ เช่น เจ้าหน้าที่ของรัฐบางส่วนปฏิบัติตัวไม่เหมาะสม ขาดความระมัดระวังจนทำให้เกิดความขัดแย้งซึ่งทำให้การดำเนินนโยบายไม่นำไปสู่การบรรลุผลเท่าที่ควร ผลกระทบที่เกิดจากนโยบายด้านการศึกษาในมณฑลปัตตานี มีนักเรียนเข้ารับการศึกษามากขึ้น ทำให้สามารถผลิตบุคลากรในการพัฒนาประเทศ ทั้งเด็กผู้ชาย และเด็กผู้หญิงมีโอกาสเข้ารับศึกษาในระบบโรงเรียน เป็นการขยายโอกาสทางการศึกษาให้กับเด็ก แต่เมื่อมีเด็กเข้าสู่ระบบการศึกษามากขึ้นมีการขาดแคลนครู อีกทั้งบางครั้งการจัดการศึกษาไม่เป็นที่พอใจของราษฎร ทำให้ไม่นิยมส่งเด็กเข้าเรียน ดังกรณีการประกาศใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. 2464 ซึ่งให้เด็กชายหญิงเรียนร่วมกัน เป็นต้น เนื่องจาก ในหลักศาสนาอิสลามชายหญิงที่อยู่ร่วมกัน ถือว่าเป็นเรื่องร้ายแรงผู้ปกครองมีความรังเกียจที่จะให้เด็กหญิงเรียนปะปนกับเด็กชาย นโยบายด้านการศึกษาในแต่ละช่วง จะเน้นการปรับเปลี่ยนนโยบายเพื่อความเหมาะสม โดยยุคแรกเป็นการสานต่อนโยบายการสอนภาษาไทย เพียงแต่ปรับเปลี่ยนการจัดการศึกษาที่จัดแบบวัดเป็นศูนย์กลาง หันให้ไป

ความสำคัญกับศาสนาสถานศึกษาของท้องถิ่น เช่น มัสยิด สุเหร่า โดยมีการจัดครูให้ไปสอนภาษาไทยใน มัสยิด หรือ สุเหร่า เพราะราษฎรส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม ต่อมายังมีการจัดให้เรียนภาษามลายูควบคู่กับภาษาไทย ต่อไปเป็นการแสดงให้เห็นว่ารัฐให้ความสำคัญในเรื่องของความเป็นตัวตน แต่ก็ไม่ได้ให้ละทิ้งความเป็นพลเมือง (ภาษาไทยเป็นภาษาราชการ)

การจัดการเรียนการสอน แต่เดิมนโยบายการจัดการสอน เน้นวัดเป็นศูนย์กลางการดำเนินการจัดการศึกษา (จุดเด่นคือการใช้ศาสนาสถานเป็นหลักในการบ่มเพาะความรู้) แต่เนื่องจากช่องว่างทางวัฒนธรรมของชาวมุสลิม ซึ่งจะศึกษาอยู่ตามบ้านโต๊ะครูหรือสุเหร่า การจัดการเรียนการสอนจึงมีการปรับตัวให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตมุสลิมโดยให้มีการสอนภาษาไทยในสุเหร่าได้ ดังนั้นจะเห็นได้ว่า กลไกการจัดการเรียนรู้อย่างเน้นบทบาทของผู้นำศาสนา และบทบาทของศาสนาสถานเป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชน บุคลากร ครู นโยบายด้านบุคลากรและครู จะเห็นได้ว่า เพื่อให้การดำเนินนโยบายเรื่องความรู้หนังสือหรือการสอนภาษาไทยในพื้นที่นั้นบรรลุ รัฐบาลจึงได้จัดให้มีโรงเรียนฝึกครูมูล หลักสูตร นโยบายด้านการจัดหลักสูตร โดยรวมยังเป็นหลักสูตรที่กำหนดโดยรัฐ หากแต่เพื่อให้การดำเนินนโยบายบรรลุผลสนองตอบ ต่อความแตกต่างทางอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ สังคมและวัฒนธรรมของประชากรในพื้นที่ รัฐจึงได้มีการปรับหลักสูตรการสอนให้สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมาย เช่น จัดให้มีการเรียนการสอนภาษาไทยควบคู่กับภาษามลายู เน้นพูดภาษาไทย อ่าน และเขียนภาษาไทย ด้านงบประมาณ นโยบายด้านการจัดการงบประมาณทรัพยากร จะเห็นได้ว่า ทั้งสามยุคนี้ได้รับการจัดสรรงบประมาณทางการศึกษาค่อนข้างน้อย เนื่องจาก สภาพเศรษฐกิจของรัฐบาลในขณะนั้นตกต่ำลง เกิดภาวะข้าวยากหมากแพงขึ้นทั่วไป งบประมาณทางการศึกษาที่รัฐบาลจัดสรรให้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2449 - 2468 มีจำนวนน้อยมาก ซึ่งเป็นอุปสรรคหนึ่งที่ทำให้ไม่สามารถดำเนินการจัดการศึกษา ให้ได้ผลเท่าที่ควรอย่างไรก็ตามเงินรายได้ทางอื่นที่ได้นำมาใช้ในการจัดการศึกษาอีกทางหนึ่งก็ได้ จากการบริจาคของประชาชนและจากการเรียกรอ โรงเรียนหลายแห่งในมณฑลปัตตานี สร้างขึ้นด้วยเงินที่ได้จากการเรียกรอ และจากการบริจาคของประชาชน นโยบายที่สำคัญด้านการศึกษาในมณฑลปัตตานีคือ การจัดการศึกษาเบื้องต้นทั่วทั้งมณฑล โดยเน้นให้ราษฎรพูด อ่าน และเขียนภาษาไทยได้ เนื่องจากราษฎรส่วนใหญ่ในมณฑลปัตตานีนับถือศาสนาอิสลาม และใช้ภาษามลายูในชีวิตประจำวัน ดังนั้นการจัดการศึกษาในมณฑลปัตตานีตลอดระยะเวลา 20 ปี นับตั้งแต่พ.ศ. 2449 - 2468 นโยบายด้านการศึกษาในมณฑลปัตตานี นั้นต้องเน้นความเป็นเอกภาพท่ามกลางความหลากหลาย และคำนึงถึงความแตกต่างทั้งในด้านภาษา ศาสนา และวัฒนธรรม ทั้งนี้การจัดให้มีการเรียนการสอนภาษาไทยควบคู่กับภาษามลายูเป็นวิธีการหนึ่งที่เป็นที่พอใจของราษฎร รวมทั้งคำนึงถึงอัตลักษณ์

ของคนในสังคมนั้นด้วย นอกจากนี้การสร้างสำนึกในความเป็นพลเมืองของชาติ สร้างความรู้สึก ร่วมในการเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน สร้างค่านิยมของการมีส่วนร่วม ย่อมส่งผลให้การจัดการศึกษา บรรลุตามเป้าหมาย และนำไปสู่ความสันติอย่างแท้จริง การจัดการศึกษาในมณฑลปัตตานี ควรจัดอย่างค่อยเป็นค่อยไป มีการสำรวจข้อมูลพื้นที่ค่านิยมของคนในพื้นที่ด้วย เพื่อป้องกัน ปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้น กล่าวคือ การประกาศให้ขยายการศึกษาทั่วราชอาณาจักรไทยเป็น เรื่องที่ดี ที่สร้างให้คนมีความรู้ ก่อให้เกิดการพัฒนาประเทศไปสู่ความเจริญในด้านต่าง ๆ แต่ควร คำนึงถึงความแตกต่างของพื้นที่ ศาสนา ภาษา วัฒนธรรม บริบทของสังคมนั้น ๆ ด้วยว่า การจัดการศึกษามีผลกระทบอย่างไร ก่อให้เกิดผลดีหรือ ผลเสีย หรือไม่ เพื่อป้องกันความขัดแย้ง ที่จะเกิดขึ้นต่อไป ประสงค์ กัลป์ยาณธรรม. 2550 (บทคัดย่อ)

นโยบายการศึกษานั้นเป็นสิ่งที่สำคัญต่อการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้า ซึ่ง การศึกษาถือได้ว่าเป็นหัวใจของการพัฒนาประเทศและเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาทรัพยากร มนุษย์ให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งยังเป็นรากฐานอันสำคัญในการพัฒนา คนในทุกกระดับของสังคม เพราะการศึกษามีบทบาทและมีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนา เศรษฐกิจ สังคม การเมือง และวัฒนธรรม การวิเคราะห์กระบวนการกำหนดนโยบายการศึกษา ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 จะเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการทำความเข้าใจ ที่ลึกซึ้งมากขึ้นถึงกระบวนการที่ทำให้ได้มาของนโยบายดังกล่าว ว่าเป็นไปตามหลักการ เกี่ยวกับการกำหนดนโยบายหรือไม่ อย่างไร ซึ่งประโยชน์ของการศึกษานโยบายสาธารณะหนึ่ง ๆ ไม่ว่าจะ เป็นขั้นตอนใด ๆ ของกระบวนการกำหนดนโยบายจะทำให้เราได้รับความรู้เกี่ยวกับวิธีการ พัฒนานโยบาย

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ร่วมกับมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต (2552 :4-37) ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง “การสำรวจความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง การดำเนินงาน โครงการเรียนฟรี 15 ปี อย่างมีคุณภาพ” มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจการรับรู้ ความเข้าใจ ความ คิดเห็น และความพึงพอใจและข้อเสนอแนะต่อการดำเนินงานโครงการ “เรียนฟรี 15 ปี อย่างมี คุณภาพ” ด้วยการสำรวจกลุ่มบุคลากรทางการศึกษา ผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองที่มีบุตรหลานกำลังเรียนและได้รับสิทธิตามนโยบาย นักเรียน ที่ได้รับสิทธิและประชาชนทั่วไปในเขตพื้นที่การศึกษาทั่วประเทศ เครื่องมือที่ใช้สำรวจคือ แบบสอบถามประกอบการสัมภาษณ์จำแนกตามกลุ่มเป้าหมายคือ กลุ่มบุคลากรทางการศึกษา และผู้ที่เกี่ยวข้อง 1,393 คน กลุ่มผู้ปกครองและประชาชนทั่วไป 1,215 คนและกลุ่มนักเรียน 1,776 คน รวมทั้งสิ้น 5,384 คน พบว่า ความคิดเห็นของบุคลากรทางการศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้อง

ผู้ปกครอง ประชาชนทั่วไป และนักเรียนต่างเห็นว่า โครงการนี้เป็นโครงการที่ดีมีประโยชน์เป็น
 แนวนโยบายที่ควรมีการส่งเสริม สนับสนุนอย่างยิ่ง เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองที่มีฐานะยากจน
 นักเรียนที่ขาดโอกาสและสถานศึกษาที่มีขนาดเล็กและห่างไกลได้รับความช่วยเหลือ หรือแบ่งเบา
 ภาระเรื่องค่าใช้จ่าย โดยเฉพาะในช่วงเวลาที่เศรษฐกิจตกต่ำ ข้าวของแพงเกินที่ผู้ปกครองที่มีฐานะ
 ยากจนจะสามารถใช้จ่ายได้ และผู้ปกครองเห็นว่าโครงการดังกล่าว สามารถช่วยเหลือเรื่อง
 ค่าใช้จ่ายได้เพียงบางส่วน แต่ก็ยังเห็นว่า หากโครงการนี้ได้รับการพัฒนาและปรับปรุงแนวทางการ
 ดำเนินงานโครงการเรียนฟรี 15 ปี อย่างมีคุณภาพ ให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น ผลประโยชน์จาก
 โครงการนี้ทำให้เด็กและผู้ปกครองจะได้รับอย่างเต็มที่ ส่วนวิธีการดำเนินงาน กระบวนการ
 ตรวจสอบต้องมีความชัดเจน โปร่งใส ตรวจสอบได้ และทุกขั้นตอนของการดำเนินงานสามารถเปิด
 ช่องโหว่ของการทุจริตคอร์รัปชันระหว่างผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ประกอบการ และร้านค้าที่จะได้รับ
 ผลประโยชน์ ไม่ว่าจะทางตรงหรือทางอ้อมจะทำให้โครงการนี้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ส่วนการ
 ปฏิบัติงานของบุคลากรทางการศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งผู้บริหารสถานศึกษา เห็นว่า เป็นการ
 เพิ่มภาระงานของผู้ปฏิบัติงานในระดับพื้นที่อยู่บ้าง เพราะเป็นโครงการใหม่ที่เพิ่งเริ่มปฏิบัติต้องทำ
 ความเข้าใจและต้องรับมือกับผู้ปกครองจำนวนมากที่ยังไม่เข้าใจในโครงการฯ ต้องป้องกันปัญหา
 การทุจริต โดยมีการตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนของเอกสาร การดำเนินงานไม่ให้เกิด
 ข้อผิดพลาดรวมทั้งการจัดเก็บเอกสารหลักฐานต่าง ๆ ที่มีจำนวนมาก และที่สำคัญหากจำนวนเงิน
 งบประมาณไม่เพียงพอต่อการดำเนินงานอาจต้องชี้แจงกับผู้ปกครอง และต้องทำความเข้าใจ
 เพิ่มเติม สถานศึกษาหรือเขตพื้นที่จำเป็นต้องเสียงบประมาณในการประชุมชี้แจงมากขึ้น ทั้งนี้
 ความล่าช้าในขั้นตอนการเบิกจ่ายทำให้การปฏิบัติงานค่อนข้างมีปัญหา อย่างไรก็ตาม ทุกฝ่ายเห็น
 ว่าหากมีการปรับปรุงระบบการปฏิบัติงานและแก้ไขข้อบกพร่องในการดำเนินงานตั้งแต่บัดนี้ ในช่วง
 เวลาต่อไปจะทำให้ระบบการดำเนินงานง่ายและสะดวกมากยิ่งขึ้น ส่วนความพึงพอใจต่อการ
 ดำเนินงานโครงการเรียนฟรี 15 ปี อย่างมีคุณภาพพบว่า ทุกกลุ่มมีความพึงพอใจต่อการดำเนิน
 โครงการมากโดยเฉพาะนักเรียน เพราะสามารถช่วยลดภาระค่าใช้จ่ายให้กับผู้ปกครองได้ ขณะที่
 นักเรียนมีความพอใจปานกลางต่อการดูแลรักษาหนังสือเรียนที่ได้รับตามข้อกำหนดของโครงการฯ
 ซึ่งจะเห็นว่า นักเรียนส่วนใหญ่อาจยังขาดความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับข้อปฏิบัติของการใช้
 หนังสือเรียน หรือการยืมหนังสือเรียน ส่วนผู้ปกครองมีความพึงพอใจต่อความสะดวกในการรับเงิน
 ค่าชุดนักเรียน ค่าอุปกรณ์การเรียนมากที่สุด ส่วนความพึงพอใจต่อความครบถ้วนของหนังสือเรียน
 ที่ใช้ระบบยืมผู้ปกครองมีความพึงพอใจน้อยที่สุด

สิรินทร์พร วงศ์พิรกุล (2552 : 3-10) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การติดตามและประเมิน

กระบวนการนำนโยบายเรียนฟรี 15 ปี ไปปฏิบัติในสถานศึกษา : การประยุกต์วิธีการประเมินแบบผสมผสาน” มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1)พัฒนาตัวบ่งชี้และเกณฑ์ในการประเมินกระบวนการนำนโยบายเรียนฟรี 15 ปีไปปฏิบัติ 2)ติดตามและประเมินกระบวนการนำนโยบายเรียนฟรี 15 ปีไปปฏิบัติในสถานศึกษาและ 3)ศึกษาปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะของสถานศึกษาในการนำนโยบายเรียนฟรี 15 ปี ไปปฏิบัติกลุ่มตัวอย่างได้แก่ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำนวน 289 โรงเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1)แบบประเมินกระบวนการนำนโยบายเรียนฟรี 15 ปีไปปฏิบัติในสถานศึกษา (2)แบบสัมภาษณ์ผู้บริหารและอาจารย์และ (3)แบบสัมภาษณ์ผู้ปกครองนักเรียน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณเกี่ยวกับแนวทางการดำเนินงานตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี ใช้สถิติบรรยายคือ ค่าเฉลี่ยในการเปรียบเทียบความแตกต่างในกระบวนการนำนโยบายเรียนฟรี 15 ปี ไปปฏิบัติในสถานศึกษาที่มีขนาดแตกต่างกันใช้ Three-Way ANOVA ข้อมูลเชิงคุณภาพจะวิเคราะห์เนื้อหา(content analysis) แล้วทำการสรุปตามประเด็นสำคัญ ผลการวิจัยพบว่า 1)สถานศึกษาทุกแห่ง สามารถแต่งตั้งกรรมการดำเนินงานตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี(ภาคี 4 ฝ่าย)ได้ในทุกองค์ประกอบแต่ยังมีคณะกรรมการภาคี 4 ฝ่ายขาดความรู้ ความเข้าใจในระบบการบริหารงานของสถานศึกษา 2)สถานศึกษาส่วนใหญ่มีการประชุมเพื่อชี้แจงการดำเนินงานตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี ของสถานศึกษาต่อ ครู อาจารย์ ผู้ปกครอง ชุมชน นักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และคณะกรรมการภาคี 4 ฝ่าย แต่สถานศึกษาส่วนใหญ่ไม่ได้รับการชี้แจงจากหน่วยเหนือเรื่องการใช้จ่ายเงินเรื่องนโยบายเรียนฟรี 15 ปี ที่ถูกต้องชัดเจน 3)สถานศึกษาใช้วิธีการการประชาสัมพันธ์โดยส่งหนังสือราชการถึงผู้ปกครองเพื่อชี้แจงรายละเอียด จัดประชุมผู้ปกครอง และทำป้ายประชาสัมพันธ์นโยบายเรียนฟรี 15 ปี แต่ยังมีผู้ปกครองบางส่วนที่ได้ข้อมูลข่าวสารจากโทรทัศน์ในรายการของกระทรวงศึกษาธิการไม่ตรงกันกับที่สถานศึกษาประชาสัมพันธ์ทำให้เกิดความเข้าใจผิดต่อสถานศึกษา 4)สถานศึกษาส่วนใหญ่ประชุมชี้แจงเพื่อแจ้งสิทธิ เรื่องค่าเครื่องแบบนักเรียนและค่าอุปกรณ์การเรียน รวมทั้งมีการรณรงค์เพื่อให้สละสิทธิ โดยมีการมอบใบประกาศเกียรติคุณให้แก่ผู้สละสิทธิในวันประชุมผู้ปกครอง หรือหน้าเสาธง 5)สถานศึกษาส่วนใหญ่มอบหมายให้อาจารย์ประจำวิชาที่สอนวิชาเดียวกันและหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ร่วมกันคัดเลือกหนังสือเรียนตามรายการในบัญชีหนังสือเรียนของกระทรวงศึกษาธิการเสนอต่อคณะกรรมการสถานศึกษาหรือคณะกรรมการภาคี 4 ฝ่าย แล้วลงบัญชีวัสดุหนังสือเรียนตลอดจนจัดระบบการยืม-คืนหนังสือเรียนด้วย มีปัญหาอยู่บ้างที่ร้านค้าไม่สามารถจัดส่งหนังสือได้ทันตามกำหนด 6)การดำเนินงานเรื่องเครื่องแบบนักเรียนและอุปกรณ์การเรียน สถานศึกษาส่วนใหญ่แต่งตั้งกรรมการจ่ายเงินมากกว่าสองคน โดยมีอาจารย์ที่

ปริญญานักเรียนเป็นกรรมกรจ่ายเงิน และมีหลักฐานแสดงการจ่ายเงินให้กับนักเรียน หรือผู้ปกครอง ถูกต้องตามรูปแบบที่กำหนดไว้ในแนวทางการดำเนินงาน ตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี อย่างมีคุณภาพ รวมทั้งการเก็บรวบรวมใบเสร็จรับเงินจากนักเรียนหรือผู้ปกครองด้วย แต่มีปัญหาที่สถานศึกษาไม่สามารถเก็บรวบรวมใบเสร็จได้ทั้งหมด 7)สถานศึกษาส่วนใหญ่จัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้กับนักเรียนได้ตามเงื่อนไขที่แนบนโยบายกำหนด ซึ่งมีนักเรียนมากกว่าร้อยละ 90 ได้เข้าร่วมกิจกรรม 8)การติดตามและตรวจสอบ สถานศึกษาส่วนใหญ่มีการพัฒนาระบบควบคุมภายใน โดยอาจารย์ คณะกรรมการสถานศึกษาและภาคี 4 ฝ่าย เป็นคณะทำงาน

ปิยากร หวังมหาพร (2551) ได้วิจัยเรื่อง “การวิเคราะห์งานวิจัยนโยบายสาธารณะระดับบัณฑิตศึกษาของไทย” ผลการศึกษาพบว่า งานวิจัยด้านนโยบายสาธารณะที่นิสิต/นักศึกษาจัดทำส่วนใหญ่เป็นการศึกษาค้นคว้า ด้วยตนเองและสารนิพนธ์ จำนวนงานวิจัยมีมากในช่วงพ.ศ. 2546-2550 ส่วนใหญ่พบในสาขารัฐประศาสนศาสตร์ หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต และงานวิจัยด้านนโยบายสาธารณะปรากฏในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยมากที่สุด งานวิจัยด้านนโยบายสาธารณะส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการศึกษาการนำนโยบายไปปฏิบัติ โดยมีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อศึกษาปัจจัย ที่มีผลต่อความสำเร็จหรือล้มเหลวในการนำนโยบายไปปฏิบัติ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคือหน่วยงานราชการ ส่วนใหญ่เป็นการศึกษานโยบายด้านสังคม รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการวิจัย แต่ไม่มีการหาคุณภาพของเครื่องมือการวิเคราะห์ข้อมูลใช้การตีความ สถิติที่ใช้ในการวิจัยเป็นสถิติเชิงพรรณนาเป็นส่วนใหญ่ ระยะเวลาในการทำวิจัยไม่เกิน 1 ปี

งานวิจัยในประเทศไทย และงานวิจัยจากต่างประเทศดังกล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นว่าจะเน้นไปที่การนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งของกระบวนการนโยบาย รูปแบบวิธีการ หรือกลยุทธ์การนำนโยบายสู่การปฏิบัติให้ประสบความสำเร็จนั้น มีหลากหลายวิธี/รูปแบบ เช่นการทำความเข้าใจอย่างถ่องแท้ของผู้ปฏิบัติตามนโยบายกับตัวนโยบาย โดยเฉพาะวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของนโยบาย การประชาสัมพันธ์หรือเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องนโยบายโดยการอาศัยสื่ออย่างหลากหลายรูปแบบ นับเป็นประเด็นสำคัญยิ่งต่อการรับรู้และเข้าใจในนโยบายซึ่งสามารถนำไปปฏิบัติได้ การได้ผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล เน้นการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายทั้งจากภาครัฐภาคเอกชน ชุมชนและท้องถิ่น ร่วมกันคิด ร่วมกันปฏิบัติก็นับเป็นสิ่งที่จำเป็นเช่นกัน อีกทั้งการสร้างขวัญและกำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงาน การติดตาม ตรวจสอบและการ

ประเมินผลการทำงานก็สำคัญไม่น้อยที่กล่าวมาทั้งหมดนับเป็นกลยุทธ์ที่สามารถผลักดันให้
นโยบายสามารถปฏิบัติได้จริง อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลในที่สุด

กรอบแนวคิดในการวิจัย

